

Tartu Ülikool
Sotsiaalteaduste valdkond
Narva kolledž
Õppekava „Keeleõpetaja mitmekeelses koolis“

Irina Harlamova

**FUNKTSIONAALSE LUGEMISOSKUSE ARENDAMISE MEETODID NING
NENDE EFEKTIIVSUS 9. KLASSIS NARVA KOOLIDE NÄITEL**

Magistritöö

Magistritöö juhendaja: Merju Lomp-Alev

Narva 2025

Olen koostanud töö iseseisvalt. Kõik töö koostamisel kasutatud teiste autorite tööd, põhimõttelised seisukohad, kirjandusallikatest ja mujalt pärinevad andmed on viidatud.

Irina Harlamova, 19.05.2025

/allkirjastatud digitaalselt/

Lihtlitsents lõputöö reprodutseerimiseks ja üldsusele kättesaadavaks tegemiseks

Mina, Irina Harlamova (sünnikuupäev: 05.10.1977),

1. Annan Tartu Ülikoolile tasuta loa (lihtlitsentsi) minu loodud teose „Funktsionaalse lugemisoskuse arendamise meetodid ning nende efektiivsus 9. klassis Narva koolide näitel“, mille juhendaja on Merju Lomp-Alev, reprodutseerimiseks eesmärgiga seda säilitada, sealhulgas lisada digitaalarhiivi DSpace kuni autoriõiguse kehtivuse lõppemiseni.

2. Annan Tartu Ülikoolile loa teha punktis 1 nimetatud teos üldsusele kättesaadavaks Tartu Ülikooli veebikeskkonna, sealhulgas digitaalarhiivi DSpace kaudu Creative Commons'i litsentsiga CC BY NC ND 4.0, mis lubab autorile viidates teost reprodutseerida, levitada ja üldsusele suunata ning keelab luua tuletatud teost ja kasutada teost ärieesmärgil, kuni autoriõiguse kehtivuse lõppemiseni.

3. Olen teadlik, et punktides 1 ja 2 nimetatud õigused jäävad alles ka autorile.

4. Kinnitan, et lihtlitsentsi andmisega ei riku ma teiste isikute intellektuaalomandi ega isikuandmete kaitse õigusaktidest tulenevaid õigusi.

Irina Harlamova

19.05.2025

SUMMARY

METHODS OF DEVELOPING FUNCTIONAL READING SKILLS AND THEIR EFFECTIVENESS IN 9TH GRADE USING THE EXAMPLE OF NARVA SCHOOLS

The aim of this master's thesis was to examine how teachers of Estonian as a second language develop the functional reading skills of 9th grade students, which methods they use, and how they assess the effectiveness of these methods. Based on the objective and research questions, a mixed-methods approach was chosen for the study, utilizing both surveys and interviews for data collection. The goals were formulated in light of the PISA (2022) study, which showed that students in Narva schools demonstrate a low level of functional reading literacy. This highlights the need to enhance teaching practices and explore which methods support students in developing the necessary reading skills to better comprehend complex texts.

The study revealed that teachers consider the development of functional reading skills important, but often challenging, due to the varying levels of students' language proficiency and reading ability. This points to the need for flexible and differentiated teaching methods. Teachers in Narva schools tend to combine traditional and active learning methods in their practice, but there is a noticeable preference for traditional methods – such as worksheets, vocabulary tasks, and question-based exercises – as they are seen as time-efficient and easier to implement within the constraints of a packed curriculum.

Active learning methods, such as discussions, group work, and text production, are viewed by teachers as significantly more effective in developing reading comprehension. However, their use is limited by heavy workloads, time constraints, and the need for thorough preparation. Nonetheless, teachers see great potential in these methods and express a desire to use them more if conditions would allow.

Teachers primarily assess the effectiveness of methods based on their own practical experience and general impressions. Systematic collection of student feedback is rather sporadic and not widely practiced, even though such feedback could provide a clearer picture of the actual impact of methods on the development of functional reading skills and student motivation.

The study also revealed that teachers lack up-to-date and level-appropriate learning materials, methodological guides, and visual aids. The need for practical training and collaboration among colleagues was also emphasized, as it would support the implementation of new teaching techniques and foster professional development.

In summary, functional reading skill development is a priority in Narva schools, but achieving better outcomes requires consistent methodological advancement, support for teachers, and inclusion of student feedback. Only by doing so is it possible to meet the diverse needs of learners and effectively improve their functional reading competence.

SISUKORD

SISSEJUHATUS	7
1. ÜLEVAADE FUNKTSIONAALSEST LUGEMISOSKUSEST	10
1.1 Funktsionaalse lugemisoscuse olulisus	11
1.2 Funktsionaalset lugemisoscust mõjutavad tegurid	13
1.3 Funktsionaalse lugemisoscuse mõju teise keele omandamisele.....	14
1.4 Nõuded funktsionaalsele lugemisoscusele õppekavas	16
2. ÜLEVAADE FUNKTSIONAALSET LUGEMISOSKUST ARENDAVATEST MEETODITEST	18
2.1 Õpetajate roll funktsionaalse lugemisoscuse arendamisel	22
3. METOODIKA	24
3.1 Valim.....	25
3.2 Andmekogumine.....	25
3.3 Andmeanalüüs	27
4.2 Intervjuude tulemused	41
5. ARUTELU.....	55
KOKKUVÕTE	59
KASUTATUD KIRJANDUS	61
Lisa 1. Küsimustik õpetajatele: Funktsionaalse lugemisoscuse arendamise meetodid ja nende efektiivsus 9. klassis.....	68
Lisa 2. Intervjuu küsimused: Funktsionaalse lugemisoscuse arendamise meetodid ja nende efektiivsus 9. klassis.....	71

SISSEJUHATUS

Funktsionaalne lugemisoskus on oluline oskus, mis võimaldab tekstide mõistmist ja rakendamist igapäevaelus. Funktsionaalne lugemisoskus mõjutab otseselt individuaalset võimet tõhusalt suhelda, omandada uusi teadmisi ja osaleda ühiskonnaelus (Karlep, 2003; Lerkkanen, 2007).

Eriti tähtis on see oskus 9. klassi õpilaste jaoks, kuna kolmandast kooliastmest muutuvad õppeained keerukamaks ning nõuavad sügavamat tekstimõistmist. Funktsionaalne lugemisoskus on eeltingimus õppeainete tõhusamaks omandamiseks, mõjutades otseselt õpilaste akadeemilist edu erinevates valdkondades. Seetõttu on oluline aidata õpilastel arendada funktsionaalset lugemisoskust ehk oskust lugeda teksti mõistmisega, et nad saaksid keerukamate õppematerjalidega toime tulla. Funktsionaalse lugemisoskuse tugevdamine võimaldab neil raskete tekstidega iseseisvalt hakkama saada ja süvendada oma arusaamist erinevatest teemadest. (Kikas, 2010)

Üheksanda klassi lõpus sooritavad õpilased eesti keele lõpueksami, mis eeldab keerukate tekstide lugemist ning selle põhjal erinevate ülesannete täitmist. Ülesannete täitmine nõuab õpilastelt teksti sügavat mõistmist, analüüsi- ja arutlemisoskust (Põhikooli ja gümnaasiumi seadus, 2010). Haridusportali veebileheküljel on toodud eesti keele teise keelena eksamitulemuste näitajad eksamiosade kaupa ehk lugemine, kirjutamine, kuulamine, keele struktuur ja kõnelemine. Portaalis kirjutati, et 2020. aastal oli märgatav langus lugemisoskuse tasemes võrreldes eelnevate aastatega. Aastal 2021 oli näha keskmise tulemuse taastumist varasemale tasemele, aga märgatavalt õpilaste lugemisoskus ei paranenud. (HTM, 2022) See tähendab, et õpilased ei ole suutlikud keerukamate tekstidega iseseisvalt hakkama saama.

Arvestades, et Eesti koolides õpivad erineva keele- ja kultuuritaustaga õpilased, kellele tagatakse nüüdisaegse õpikäsituse põhimõtetest lähtuv peamiselt eestikeelne õpe, on neil oluline lugeda palju eestikeelseid tekste. Sel juhul toetab funktsionaalne lugemisoskus õpilaste eesti keele omandamist, aidates laiendada sõnavara ning süvendada arusaamist keelenormidest, väljendusviisidest ja grammatikareeglitest. Regulaarne eestikeelsete tekstide lugemine arendab keeleoskust ning suurendab teise emakeelega õpilaste enesekindlust eesti keele kasutamisel igapäevastes olukordades. Seega on hea

funktsionaalne lugemisoskus teise emakeelega õpilaste jaoks võti nende akadeemilise, sotsiaalse ja isikliku arengu edendamisel. (RITA, 2019)

PISA (2009) uuringud on korduvalt näidanud, et vene õppekeelega koolide õpilaste lugemisoskuse mahajäämus eesti õpilastest on seotud puudujääkidega põhikooli õpetamises. Uuringu käigus selgus, et vene õppekeelega koolide 15-aastased õpilased on lugemise, matemaatika ja loodusteaduste alal saavutanud oma eakaaslastest madalamaid tulemusi. Aastal 2013 korraldati uuring 9.–12. klasside õpilaste seas, mille eesmärk oli selgitada välja vene ja eesti-vene (sh keelekümbel) õppekeelega klassides toimuva eesti keele kui teise keele õpetuse tulemuslikkus, sealhulgas tuli silmas pidada õpilaste võimete kohast toimetulekut eestikeelses õppes. Uuringu tulemustest selgus, et raskusi tekitab õpikutekstide ja uue materjali lugemine ning ülesannete ja kodutööde instruksioonide mõistmine (Metslang jt, 2013).

PISA 2022. aastal korraldatud uuringu käigus leiti, et õpilaste funktsionaalse lugemisoskuse tulemused on langenud kõikides Eesti linnades võrreldes 2018. aastaga. Uuring näitas, et Narvas ning teistes linnades ja maakoolides õpilaste funktsionaalne lugemisoskus jääb Eesti keskmisele alla võrreldes Tartu, Tallinna ja Pärnu õpilaste tulemustega, kelle lugemisoskus keskmisest lugemistulemusest on parem. (PISA, 2022; lk 57)

Põhikooli riiklik õppekava (2011) rõhutab, et III kooliastmes on tähtis keskenduda erinevate tekstiliikide tundmaõppimisele. Kõige suuremaid raskusi tekitavad õpilastele teabetekstid. Just nende tekstide lugemine nõuab õpilastelt palju tähelepanu ja eeldab suuremat pingutust (Akhondi jt, 2011)

Neist tulemustest (PISA, 2009; Metslang jt, 2013; PISA, 2022) lähtudes on selge, et funktsionaalse lugemisoskuse arendamine vajab teadlikku toetamist. Selleks kasutatakse erinevaid meetodeid, mida rakendavad kooliõpetajad, et aidata õpilastel paremini mõista keerulisi tekste. Tõhusad õpetamismeetodid mängivad selles protsessis olulist rolli, kuna kujundavad analüütilist mõtlemist ja keelelist mitmekülgset (Takala, 2004). Seetõttu vastutus funktsionaalse lugemisoskuse õpetamismeetodite valikul on üsna suur, sest valitud meetodid mõjutavad otseselt õpilaste funktsionaalse lugemisoskuse arengut. Funktsionaalset lugemisoskust arendavad lähenemisviisid kujundavad õpilaste oskust loetust aru saada ning mõjutavad nende võimet teksti mõista ja analüüsida (Karlep, 2003, Baron, 2017). Tõhusate meetodite valimine eeldab põhjalikku arusaamist õpilaste vajadustest, olemasolevatest

oskustest ning kõige sobivamatest pedagoogilistest lähenemisviisidest (Kikas, 2004 a, b; Clarke jt, 2013).

Magistritöö keskendub funktsionaalse lugemisoscuse arendamise meetoditele, mida kasutatakse Narva koolides eesti keelt teise keelena õppivate 9. klassi õpilaste õpetamisel ning õpetajate hinnangutele meetodite tõhususe kohta.

Magistritöö taust on teadmine, et funktsionaalne lugemisoscus on alus mitte ainult õppeprotsessis osalemisele, vaid ka edukale toimetulekule tänapäevases ühiskonnas. Põhikooli lõpus kohtuvad õpilased mitmesuguste tekstidega, sealhulgas näiteks ilukirjanduse, teadustekstide, ajaleheartiklitega. Õpilastelt oodatakse, et nad suudavad neid tekste lugeda, aru saada ja analüüsida, aga see nõuab arenenud funktsionaalset lugemisoscust. Seega on oluline mõista, milliseid meetodeid kasutavad eesti keele õpetajad funktsionaalse lugemisoscuse arendamiseks ning kuidas nad hindavad nende tõhusust.

Eeltoodud uuringu (Kikas, 2004 a, b; Metslang jt, 2013; PISA, 2022) tulemustest lähtudes on tähtis tuvastada ja analüüsida erinevaid funktsionaalse lugemisoscuse arendamise meetodeid.

Magistritöö eesmärk on selgitada välja milliseid funktsionaalse lugemisoscuse arendamise meetodeid kasutatakse Narva koolides eesti keele tundides 9. klassis ning selgitada välja millised neist on kõige tulemuslikumad.

Eesmärgi saavutamiseks keskendub töö kahele uurimisküsimusele:

1. Milliseid funktsionaalse lugemisoscuse arendamise meetodeid kasutavad eesti keele kui teise keele õpetajad 9. klassi õpilaste funktsionaalse lugemisoscuse arendamiseks?
2. Millised valitud meetoditest on kõige efektiivsemad eesti keele kui teise keele õpetajate hinnangul? Magistritöö koosneb viiest peatükist. Esimeses peatükis antakse teoreetiline ülevaade funktsionaalsest lugemisoscusest, selle määratlustest ning seosest teise keele omandamisega. Teine peatükk keskendub lugemisoscust arendavatele meetoditele ja õpetaja rollile nende rakendamisel. Kolmandas peatükis kirjeldatakse uuringu metoodikat, sealhulgas andmekogumise ja -analüüsi viise. Neljandas peatükis esitatakse uuringu tulemused. Viimases peatükis saadud tulemusi analüüsitakse.

1. ÜLEVAADE FUNKTSIONAALSEST LUGEMISOSKUSEST

Funktsionaalset lugemisostkust defineeritakse mitmeti. Näiteks PISA 2018 raamdokument määratleb funktsionaalset lugemisostkust kui oskus töötada kirjalike tekstidega – neid mõista, rakendada ja tõlgendada – et toetada oma eesmärkide saavutamist, teadmiste laiendamist ja ühiskondlikku kaasatust (PISA, 2018).

Alvermanni ja Montero (2003) sõnul on funktsionaalne lugemine protsess, mille käigus funktsionaalne lugemisostkus võimaldab seda teha igapäevaelus vajalike tekstide puhul, aidates kaasa efektiivsele suhtlemisele ja teadmiste omandamisele.

Tarigan (2008) märkis, et funktsionaalne lugemine on protsess, mida lugejad kasutavad sõnumi mõistmiseks, mille autor edastab sõnade või kirjaliku vormi kaudu.

Lerkaneni (2007) järgi hõlmab funktsionaalne lugemisostkus loetu mõistmist, selle kasutamist ning loetu põhjal järelduste tegemist ja eneseväljendusostkust. Oskus lugeda funktsionaalselt tähendab seda, et oskab lugeja teksti hoolikalt analüüsida, leida sealt kõige tähtsam teave ning teha mõistlikke järeldusi, toetudes nii loetule kui ka varasematele teadmistele.

Martin Ehala (2010) vaatepunktist lähtuvalt viitab funktsionaalne lugemisostkus võimele rakendada lugemisostkust eesmärkide saavutamiseks, nõudes samal ajal loetust arusaamist.

Kõik autorid toovad esile, et funktsionaalne lugemine põhineb peamiselt loetust arusaamisel, analüüsimisel, järelduste tegemisel ja saadud teabe rakendamisele.

Loetust arusaamine on protsess, mille käigus lugeja mõistab loetud teksti sisu ja tähendust. See sõltub nii teksti ülesehitusest kui ka lugeja oskustest ja varasematest teadmistest. Selleks, et tekstist aru saada, peab lugeja sõnu ära tundma, mõistma sõnade tähendust ning siduma uue info oma varasemate teadmistega. See aitab paremini mõista loetu sisu ja autori eesmärki. Hea funktsionaalse oskusega lugeja oskab seostada sõnu ja ideid, mõista autori mõtteid ning analüüsida teksti tähendust. (Abdulmumini, 2023)

Loetu mõistmine on pädevus kirjandust analüüsida, selle tähendust mõista ja integreerida lugeja teadmistega. Teksti tõlgendamise pädevust mõjutavad lugejate võimed ja oskus infot töödelda. Loetu mõistmine aitab avastada tekstis mitmeid tähenduskihte ning arendada analüüsi- ja hindamisostkust. Teksti mõistmine ei ole võimalik piisava sõnavara ja sõnade

tundmiseta. Sõnade äratundmine on lausete mõistmise alus. Lugemine algab üksikute sõnade tuvastamisest. Loetu sisust arusaamiseks peab lugeja mõistma iga lause tähendust ja seostama seda tekstis oleva infoga. Selleks kasutab ta oma varasemaid teadmisi. Teine tähtis tegur loetu mõistmiseks on sujuvus. Sujuvus aitab lugeda teksti õigesti ja kiiresti. Tuttavate sõnade tundmine lihtsustab teabe integreerimist ning aitab tekstist paremini aru saada. Seega funktsionaalse lugemisoskuse areng sõltub sõnade lugemise täpsusest ja kiirusest ning sõnavara laienemisest. (Mistar, 2023)

Ülaltoodud aspektid ja nende määratlused funktsionaalse lugemisoskuse kontekstis illustreerivad, et lugemisoskuse kriteeriumid on mitmekülgsed. Peamine lähenemine on hierarhiline jaotus, mis tähendab, et kõrgemate funktsionaalse lugemisoskuse tasemete saavutamiseks on vaja edukalt läbida madalamad tasemed.

1.1 Funktsionaalse lugemisoskuse olulisus

Funktsionaalne lugemine tähendab oskust mõista ja kasutada erinevaid tekste igapäevaelus. See ei ole ainult tavaliste tekstide lugemine, vaid ka info mõistmine diagrammidest, tabelitest, skeemidest ja graafikutest. Funktsionaalne lugemisoskus aitab paremini mõista, analüüsida ja kasutada saadud teavet erinevates olukordades. (Ablaikyzy, Kulmagambetova, 2023). Seega funktsionaalne lugemisoskus on elukestev protsess, mille arendamine nõuab pidevat lugemist ja harjutamist. Arvestades seda, et lugemine muutub aja jooksul keerukamaks ja mitmekesisemaks hõlmades erinevaid tekstiliike ja eesmärke, eeldab funktsionaalse lugemisoskuse areng pidevat tööd nii õpetajatelt kui ka õpilastelt. (Popovic, 20214).

Õppeprotsessis kasutatakse õpikuid, artikleid, juhendeid ja teisi kirjalikke allikaid ning nende mõistmine on võimalik vaid hea funktsionaalse lugemisoskuse abil. Kui õpilased ei suuda teksti sisu mõista, siis jääb autori kavatsus mõistmata, aga eduka õppimise jaoks on ülioluline oskus mõista trükitud tekste ja avaldada teksti mõistmisel põhinevaid arvamusi. (Kostons, Werf, 2015).

Hästi arenenud funktsionaalne lugemisoskus on eriti oluline kolmandas kooliastmes (7.–9. klass), sest alates seitsmendast klassist suureneb õpikutes ja muudes materjalides keerukate tekstide osakaal. Õppeained muutuvad keerukamaks ning suureneb vajadus iseseisva õppimise ja kriitilise mõtlemise järele. Õpilased loevad teaduslikke artikleid,

arvamuslugusid, ajaloolisi dokumente ja muid tekste, mis nõuavad sügavamat mõistmist ning analüüsi. Funktsionaalne lugemisoskus aitab neil mõista teksti struktuuri, eristada olulist infot ning seostada uut teavet olemasolevate teadmistega. Kolmas kooliaste on periood, mil õpilased õpivad kriitiliselt hindama loetud informatsiooni, eristama usaldusväärset teavet, mõistma teksti varjatud tähendusi ning analüüsima autori seisukohti. 9. klassi lõpuks peavad õpilased olema suutelised töötama tekstiga iseseisvalt, uurima erinevaid allikaid ja analüüsida saadud informatsiooni ning teha järeldusi selle põhjal. Põhikooli lõpueksamitel hinnatakse õpilaste oskust mõista ja analüüsida erinevate tüüpide tekste. Kui õpilane ei ole omandanud tugevat funktsionaalset lugemisoskust, võivad tal tekkida raskused nii eksamite sooritamisel kui ka hiljem gümnaasiumis või kutseõppes edasijõudmisel. (PRÕK, 2011; Toomela, Kikas, 2015).

Ebapiisvalt arenenud funktsionaalse lugemisoskusega õpilased ei pruugi mõista keerulisemaid sõnu, lugeda diagramme või valida tekstile sobivat pealkirja. Samuti võib nendel olla keeruline leida tekstist olulist infot, esitada küsimusi ja leida lahendusi. Sageli ei suuda need õpilased õpitud kasutada uutes olukordades ega siduda teiste teemadega ja vastupidi õpilased, kelle funktsionaalne lugemisoskus on hästi arenenud, oskavad lugeda erineval viisil. Nad võivad teksti kiirelt üle vaadata, põhjalikult läbi lugeda või otsida sealt kõige olulisemat infot. Samuti suudavad nad muuta oma lugemisviisi eesmärgile vastavalt. Seoses sellega lugemisest arusaamisel ehk funktsionaalsel lugemisel on tähtis roll akadeemilises arengus, kuna see toetab õppimist erinevates ainetes (Ablaikyzy, Kulmagambetova, 2023).

Digitehnoloogiate areng ja digikeskkondade kasutus õppeainetes on muutunud funktsionaalse lugemisoskuse areng veelgi oluliseks. Interneti laialdane kättesaadavus võimaldab juurdepääsu teabele ja teadmistele igal ajal ja igas kohas. See tähendab, et õpilastelt oodatakse võimet integreerida ehk ühendada, seostada ja hinnata erinevatest allikatest pärit teavet. (Leu jt, 2011).

Autorite toodud järelduste põhjal võib öelda, et funktsionaalne lugemisoskus on oluline osa õpilaste haridusest, kuna see aitab neil omandada teadmisi, arendada kriitilist mõtlemist ja analüüsioskust.

1.2 Funktsionaalset lugemisostkust mõjutavad tegurid

Funktsionaalset lugemisostkust mõjutavate tegurite uurimine aitab paremini mõista, miks mõned õpilased võivad teksti mõistmisega raskusi kogeda. Teksti mõistmine on oluline oskus, mis mitte ainult rikastab teadmisi, vaid muudab ka lugemise nauditavamaks ning aitab edukalt toime tulla erinevates eluvaldkondades. Funktsionaalse lugemisostkuse arengut mõjutavate tegurite tuvastamine võimaldab leida parimaid meetmeid negatiivse mõju vähendamiseks. (Rojas, 2022)

Enamik õpiraskustega õpilasi seisavad silmitsi raskustega teksti mõistmisel ka pärast seda kui vajalikud dekodeerimisostkused on omandatud. (Gersten, 2001). Probleemid tekkivad sel juhul, kui õpilased ei oska kasutada taustateadmisi, kui nendel on piiratud sõnavara, raskused lugemissujuvuse või järelduste tegemisega (Yumbya K. J., Wanjohi Githinji, 2019).

Tekstist arusaamiseks peab õpilane seostama uue teksti sisu oma varem õpitud ja omandatud teadmiste ja isiklike kogemustega, mis tal teema kohta on, luues seeläbi seoseid teksti ja oma varasemate teadmiste vahel. Valesti rakendatud taustateadmised võivad tekitada raskusi loetu mõistmisel, põhjustada segadust ja takistada sügavamalt arusaamist loetust. (McNamara, 2009)

Tekstidest arusaamist raskendab õpilaste piiratud sõnavara, eriti juhul, kui tekstis esinevad tundmatud sõnad. Kui õpilane ei tunne sõnade tähendust, võib see segada lause struktuuri mõistmist, mis omakorda takistab teksti sügavamalt analüüsi. (Ricketts jt, 2007) Samal ajal suurema sõnavaraga õpilased suudavad paremini tekstist aru saada. (Chou, 2011)

Oluliselt mõjutab funktsionaalset lugemisostkust sõnade ebatäpne lugemine ja teksti lugemise aeglus. Sõnade ebatäpne lugemine põhjustab segadust sõnade tähendusega, mis võib muutuda kogu lause mõtet ja raskendada teksti mõistmist. Näiteks loeb õpilane sõna "kohustus" asemel "kohvikus", siis muutub lause tähendus oluliselt. Peale seda, kui lugeja teeb sageli vigu, halveneb lugemissujuvus, sest ta peab pidevalt tagasi pöörduma, mis katkestab loogilise mõistmisprotsessi. Teksti mõistmist aeglustab ka pidev sõnade dekodeerimine, jättes vähem ruumi sügavamaks analüüsiks (Hudson, 2005).

Funktsionaalne lugemisostkus nõuab võimet teha järeldusi kirjaliku teksti põhjal. See on keeruline kognitiivne protsess, mille käigul peavad õpilased ühendama, seostama ja hindama erinevat tüüpi teavet, et luua tekstist terviklik arusaam. Kui see oskus on halvasti arenenud

või puudub täielikult, tekivad õpilasel raskused teksti analüüsimisel, kuna olulised seosed jäävad märkamata ja teksti sügavam mõistmine on takistatud. (Betta, 2009). See mõjutab ka õpilase võimet seostada uut teavet varasemate teadmistega, mis raskendab õpitava materjali omandamist ja kriitilise mõtlemise arengut. Ilma piisava analüüsiõskuse ja seoste loomise võimeta muutub keerukamate tekstide mõistmine ja tõlgendamine veelgi keerulisemaks. (Hart, 2007).

Lisaks lugemiskustele võivad õpilase funktsionaalset lugemiskust mõjutada lugemise õpetamiseks valitud viisid ja meetodid. Positiivne ja toetav õpikeskkond, interaktiivsed ja mitmekülgsed õpetamismeetodid võivad aidata kaasa õpilaste funktsionaalse lugemiskuse arendamisele. Visuaalsed materjalid, rühmatööd ja praktilised harjutused suurenevad õpilaste huvi ning võimaldavad aktiivselt osaleda õppeprotsessis. (Suwanarao, 2021)

Loetust arusaamist mõjutab ka muukeelsus. Uurimused on näidanud, et vähemuskeelt kõnelevatel õpilastel võivad olla raskused edasijõudmisega, eriti juhul, kui enamuskeelt kasutatakse õppekeelena. Lugemisest arusaamine eeldab kirjaliku teksti dekodeerimise oskust, sõnade tähenduste tundmist ja lause sisu mõistmist. Edukas lugemine eeldab nii teksti lahtimõtestamist kui ka keelelise arusaamise oskust. Seetõttu võivad need muukeelsed lugejad, kellel tekivad raskused sõnade lugemise või nende tähenduse mõistmisega, või mõlemaga, olla kehvema funktsionaalse lugemiskusega. (Papastefanou jt, 2021)

Eelmainitust võib järeldada, et funktsionaalset lugemiskust mõjutavad eelkõige sõnavara ulatus, taustateadmiste olemasolu, lugemissujuvus ja oskus teha järeldusi. Raskused nendes valdkondades takistavad sügavat tekstimõistmist. Tõhusad õpetamismeetodid ja toetav õpikeskkond võivad aidata neid takistusi ületada.

1.3 Funktsionaalse lugemiskuse mõju teise keele omandamisele

Funktsionaalne lugemine on mitmekülgne oskus, mis võimaldab teise keele omandajal mõista ja kasutada keelt erinevates igapäevastes olukordades. Kõik, mida õppija lugemise kaudu omandab, võib hiljem leida rakendust kirjutamises ja suhtlemises. (Jacob, 2016)

Funktsionaalne lugemine ei ole pelgalt sõnade äratundmine, vaid soodustab kriitilist ja analüütilist mõtlemist, aidates õppijal mõista teksti struktuuri ning tutvuda erinevate kirjutamisstiilidega. Lisaks võimaldab see avastada sõnade mitmekesisid tähendusi, mis

toetab keele omandamist. Funktsionaalne lugemine hõlmab pidevat mõtlemist, ennustamist, kontrollimist ja küsimuste esitamist, mis aitab kaasa keeleoskuse arendamisele. Selleks on vaja oskust jälgida teksti erinevaid aspekte, sealhulgas vormi, tähendust, stiili ja semantilist teavet, ning neid omavahel siduda, et luua terviklik arusaam tekstist. (Bećirović jt, 2017)

Teise keele õppimine eeldab suure hulga tekstide lugemist arusaamisega. See tähendab, et mõistmine on keskne tegur, mis mõjutab kogu õppeprotsessi. Seega on oluline läheneda funktsionaalse lugemisoskuse arendamisele teises keeles samm-sammult, alustades lihtsamatest oskustest ja liikudes edasi keerukamate ülesannete juurde. Alguses on oluline keskenduda sõnavara omandamisele ja sõnade lugemisele, kuna need loovad vundamendi edasisele arusaamisele. Kui need alused on kindlalt paigas, saab edasi liikuda keerukamate lugemisülesannete juurde, mis nõuavad sügavat mõtlemist ja analüüsi. Mõistmisega loetud tekst soodustab uue sõnavara ja grammatikareeglite omandamist. Selleks, et õpilased saaksid teksti hästi mõista ja samal ajal keelt omandada valitakse lugemismaterjal vastavalt õpilaste keeleoskuse tasemele. Õpiprotsessis keskendutakse nii teksti mõistmisele kui keele õppimisele. See lähenemine aitab arendada õpilastel semantilised oskused ehk sõnade tähendust ja süntaktilised oskused ehk lause ülesehitust. Teise keele omandamisel toetavad funktsionaalse lugemisoskuse arengut mõned õpetamise meetodid. Näiteks allajoonimise, suurtähtede või paksu kirja abil võib teha sihtkeele konstruktsioonid silmatorkavamaks ja suunata õpilaste tähelepanu keeleliste struktuuridele. Keelelist materjali (nt tekste) võib esitada õpilastele viisil, mis tõmbab nende tähelepanu konkreetsetele keeleelementidele, nagu sõnad, fraasid või grammatilised struktuurid esitades küsimusi teksti kohta. (Shafinaz, 2015)

Funktsionaalne lugemisoskus hõlmab teksti mõistmist, tõlgendamist ning seostamist isikliku kogemuse ja teadmistega. Selleks, et saada teises keeles tekstist aru peab olema õpilasel piisav sõnavara, grammatiline teadlikkus ja kultuurilise konteksti mõistmine. Ebapiisav sõnavara mõjutab lugemismaterjali arusaamisele üsna halvasti. Kui õpilane ei saa aru lugemisülesannetest, ei oska õigesti tõlkida, siis ei pruugi ta lugemismaterjali tõhusalt omandada. Ta on piiratud oma võimes teha nii lugemise kui ka kirjutamise ülesandeid täpselt ning edukalt. See tähendab, et vajavad õpilased teise keele omandamisel täiendavat tuge, eriti kui neil tuleb lugeda keerulisemat materjali. Üheks võimaluseks neid aidata on pakkuda lugemisjuhendit, mis aitab mõista teksti põhisisu. Õpilasi võib ka paluda mõelda, kuidas tekst on üles ehitatud, mis aitab neil mõista, miks tekst on korraldatud teatud viisil. Samuti

võib juhtida tähelepanu tekstis kasutatud olulisele sõnavarale ja ebatavalistele väljenditele, mis võivad aidata õpilastel mõista, kuidas teavet esitatakse. Samuti võib koostada lihtsa kokkuvõtte või põhipunktide nimekirja, et aidata õpilastel paremini tekstist aru saada ja õigesti tõlgendada. (Grabe; Zhang, 2016)

Teist keelt omandavad õpilased puutuvad tekstide lugemisel suuremate väljakutsetega kokku. Funktsionaalne lugemisoskus aitab neil keerukamate tekstidega paremini haakkama saada, neid täpsemalt tõlgendada ja arendada oma keeleoskust. Õigesti valitud õppemeetodid toetavad teist keelt omandavad õpilaste funktsionaalse lugemisoskuse arengut ja suurendavad õppedukust.

1.4 Nõuded funktsionaalsele lugemisoskusele õppekavas

Põhikooli riiklik õppekava nõuab õpilastelt head funktsionaalset lugemisoskust, sest see on oluline oskus teadmiste omandamiseks. Funktsionaalne lugemisoskus toetab nende üldist edukust nii hariduses kui ka igapäevaelus. Hea funktsionaalse lugemisoskusega õpilased suudavad paremini aru saada õppeainete sisust, lahendada erinevaid ülesandeid ja teha teadlikke otsuseid.

Funktsionaalne lugemisoskus on tihedalt seotud põhikooli lugemisvaldkonna eesmärkidega, kuna võimaldab õpilastel mõista ja analüüsida erinevaid tekste. Funktsionaalse lugemisoskuse arendamine aitab õpilastel paremini omandada teadmisi, mõista ilukirjanduse kujundlikku keelt ning kriitiliselt hinnata loetut. Samuti toetab funktsionaalne lugemisoskus suulise ja kirjaliku väljendusoskuse arengut, aidates õpilastel tõlgendada ja kasutada erinevaid infoallikaid. (PRÕK, 2014) Põhikooli riiklik õppekava rõhutab, et on hädavajalik arendada õpilastel oskust loetud mõista ja rakendada, sest see võimaldab õpilastel mõista, analüüsida ja hinnata tekste ning rakendada loetud erinevates õppe- ja eluolukordades. Seega on funktsionaalse lugemisoskuse arendamine oluline samm iseseisva ja teadliku õppija kujundamisel. (Vardja, 2010)

Funktsionaalse lugemisoskuse kujundamine põhikoolis toimub astmeliselt kus igal etapil on oma kindel aeg ja roll. Esimeses kooliastmes kujundatakse oskust töötada tekstiga eakohaste juhiste alusel. Tegeletakse peamiselt lugemistehnika ja dekodeerimisega. Põhikooli teises kooliastmes kujundatakse oskust lihtsamaid tekste lugeda, nendest aru saada ja meelde jätta. Kui tehniline lugemisoskus on juba omandatud, liigub fookus funktsionaalse lugemisoskuse

ning tekstide kriitilise analüüsi ja hindamise õpetamisele. Kolmandas kooliastmes muutub lugemine keerukamaks. Toimub üleminek lihtsatest tekstidest keerukamate ja mitmetasandiliste tekstide juurde. Teksti mõistmine muutub aktiivseks ja teadlikuks protsessiks, kus on oluline oskus infot analüüsida, sünteesida ja oma arvamust põhjendada. Õpilased puutuvad kokku erinevate tekstiliikidega, nagu ilukirjandus, teadusartiklid ja meediatekstitid. Tähelepanu pööratakse sõnavara laiendamisele ja keerukamate keeleliste väljendite kasutamisele. (PRÕK, 2014).

Riikliku õppekava järgi peamised lugemise õpiväljundid on järgmised: esimese kooliastme lõpuks peaks õpilane oskama lugeda ja mõista lihtsaid tekste, oskama töötada tekstiga vastavalt eakohastele juhiste ja vastata suulistele ja lühikestele kirjalikele küsimustele loetu kohta. Teise kooliastme lõpuks peaks õpilane suutma lugeda ja mõista eakohaseid tekste, esitada küsimusi ja arvamusi ning koostada lühikokkuvõtteid. Kolmandas kooliastmes peab õppija oskama mõista ja tõlgendada erinevaid tekste, arvestades nende tähendust, konteksti ja autori kavatsusi, mis hõlmab oskust funktsionaalselt lugeda, tuvastades teksti peamise sõnumi. (PRÕK, 2014).

Eesti keele kui teise keele omandamise raames sätestab riiklik õppekava suur hulk õpieesmärke. Eesti keele kui teise keele ainekava järgi peab 9. klassi lõpuks õpilane saavutama eesti keele B1-taseme, mis eeldab mitmesuguste tekstide mõistmist ja tõlgendamist, eri liiki tekstide loomist ning oskust oma arvamust põhjendada (PRÕK, 2014). Eesti keele kui teise keele tundide arv on piiratud riikliku õppekava ja kooli üldise töökorraldusega, kus on ettenähtud 6 eesti keele tundi nädalas (PRÕK, 2014, § 15).

Eelmainitud alusel võib järeldada, et 9. klassi lõpuks peab õpilane olema võimeline lugema ja mõistma mitte ainult igapäevaseid tekste, vaid ka keerukamaid, näiteks teaduslikke, ametlikke või argumenteeritud tekste. Ta peab olema suuteline tekste analüüsima, nende taustal olevaid ideid ja sõnumeid tõlgendama, tegema teadlikke järeldusi ning rakendama loetut. Kriitilise mõtlemise oskus aitab tal hinnata ja eristada usaldusväärset teavet, teha põhjalikke analüüse ja esitada oma seisukohti.

2. ÜLEVAADE FUNKTSIONAALSET LUGEMISOSKUST ARENDAVATEST MEETODITEST

Funktsionaalse lugemisoscuse arendamine ei ole lihtne ning õpetajatel peaksid olema teadmised meetoditest, mis aitavad õpilastel teksti sisu ja tähendust mõista. Funktsionaalse lugemisoscuse arendamiseks kasutatakse erinevaid meetodeid. Selles peatükis on toodud vaid mõned nendest.

Näiteks Tohami Noori (2023) tehtud uuring näitab, et funktsionaalse lugemise õpetamisel on võimalik kasutada mitut erinevat meetodit loetud teksti arusaamise soodustamiseks. Ta on veendunud, et kõigepealt tuleb keskenduda kolmele tegevusele: lugemiseelne tegevus, tegevus lugemise ajal ja tegevus pärast lugemist.

Lugemiseelne tegevus on hetk, mil õpilased veel ei alusta lugemist, vaid aktiveeritakse nende teadmisi käsitletava teema kohta. Õpilasi juhendatakse teema ära tundma ja saavad osa teabest läbi sirvimise ja skaneerimise (Noor, 2023).

Teksti skaneerimine on omamoodi uurimine, mille abil lugeja otsib konkreetset teavet tekstist. Selle protsessi peamine eesmärk on leida kindel punkt või teave, nagu määratlus, isiku või koha nimi, elulugu, kontaktandmed jne. Skaneerimise võti on otsustada, millist teavet lugeja täpselt otsib ja kust seda leida. (Thandar, 2019)

Sirvimine on kiirmeetod, mida kasutatakse peamiselt teksti sisu ja struktuuri kiireks ülevaatamiseks enne põhjalikku lugemist. Selle protsessi käigus heidetakse pilk pealkirjadele, alampealkirjadele, rõhutatud elementidele ja piltidele, et saada ettekujutuse sellest, milliseid teemasid tekst käsitleb. Sirvimine aitab lugejal otsustada, kas tekst on tema jaoks asjakohane ning millised osad vajavad põhjalikumat uurimist. (Thandar, 2019)

Edasi kasutatakse lugemisaegset tegevust, mille käigus rakendatakse peamise idee leidmist. Õpilasi juhendatakse, et nad leiaksid lõigust peamise idee, mõistaksid kogu teavet põhjalikult ja teeksid teksti kohta järeldusi. Meetod julgustab õpilasi keskenduma lugemisele, et nad saaksid hõlpsasti aru sellest, mida nad on seni lugenud. (Noor, 2023)

Thandar (2019) arvab, et parandada funktsionaalset lugemisoscust aitab järeldamine, mille käigus luuakse loogilisi oletusi faktide või tõendite põhjal. Selle meetodi abil pannakse rõhk õpilaste eelnevate teadmiste kasutamisele, et mõista teksti sügavamat tähendust. Järeldamise kaudu õpetatakse seostama erinevat infot, tuvastama peidetud tähendusi ning tegema

arvestusi, et paremini tekstist aru saada. Järgmiseks meetodiks nimetab Thandar ennustamist. Selle meetodiga suunab õpetaja õpilasi tekstist vihjeid otsima ja nende põhjal ennustusi tegema. See aitab õpilastel arendada kriitilist mõtlemist ja teksti mõistmist, muutes nad aktiivseteks õppijateks. Näiteks võib õpetaja peatuda loo keskel ja paluda õpilastel arvata, mis edasi juhtub, tuginedes loetud infole. See meetod julgustab analüüsimist ja seoste loomist, muutes õppimise kaasahaaravamaks. Edasi soovib Thandar kasutada järelduste tegemise meetodit. Tema arvates järelduste tegemine on oluline lugemisprotsessi osa, mis võimaldab lugejal analüüsida ja tõlgendada teavet. Pärast teabe kogumist ja analüüsimist jõuab õpilane loogilistele järeldustele, mis hõlmab erinevate detailide ja faktide ühendamist, et mõista olukorda või teksti sügavamalt. Viimasel etapil tehakse üldistamine, mis aitab seostada konkreetsed ideed ja kogemused, mis tulenevad tekstist, laiemate teadmiste ja olukordadega. Meetod aitab lugejal mõista mitte ainult teksti sisu, vaid ka selle tähendust laiemas kontekstis, soodustades sügavamat arusaamist ja rakendamist oma igapäevaelus.

Lugemisjärgne tegevus on etapp, kus hinnatakse õpilaste arusaamist lugemistekstist. Hindamine hõlmab sõnavara, grammatikat, sõnade tähendust ja autori eesmärki. Selleks antakse õpilastele harjutusi, mis aitavad neil mõista erinevaid teksti elemente. (Noor, 2023)

Iskandarwassid ja Sunendar (2008) leidsid, et loetu mõistmise õpetamiseks tasub kasutada järgmiseid meetodeid: ajurünnak, kirjaliku kokkuvõtte tegemine, rühmatöö ja semantiline kaardistamine. Ajurünnak aitab õpilastel meelde tuletada oma varasemaid teadmisi, luues seoseid teemaga, mida nad hakkavad lugema. See protsess valmistab nad ette aruteluks ja loob parema aluse, et nad suudaksid teksti mõista ja selle sisu tõhusamalt analüüsida. Kirjaliku kokkuvõtte tegemine on tõhus meetod, mis aitab õpilastel tuvastada peamisi ideid, üldistada, selekteerida ja integreerida loetut. Kui õpilased kirjutavad oma mõtteid loetu kohta, siis on näha, kui hästi nad said tekstist aru. Kui mõistmine on häiritud, saavad nad vajadusel teksti uuesti lugeda. Meetodit kasutatakse pärast seda, kui õpilased on kogu teksti läbi lugenud, arutlenud selle üle, et teksti arusaamist lihtsamaks muutada. Rühmatööd kasutatakse tekstide lugemisega seotud ülesannete täitmiseks. Rühmadeks jagamine tehakse nii, et igas rühmas oleksid erineva lugemisoskuse tasemega õpilased. Erinevad lugemisoskuse tasemed rühmas tähendavad, et õpilased saavad üksteist aidata, jagades oma teadmisi ja arusaamu. See õppekeskne lähenemine on kasulik, kuna õpilased töötavad koos keerukamate lugemisülesannete kallal, arendades nii oma lugemisoskust kui ka kriitilist

mõtlemist. Rühmatöö võimaldab õpilastel jagada tõlgendusi ja arutlusi, mis aitab tugevdada loetud teksti mõistmist ja arutlusoskusi.

Samad autorid (Iskandarwassid, Sunendar, 2008) soovivad kasutada ka semantilise kaardistamise meetodit, mis aitab demonstreerida ideedevahelisi suhteid erinevates ainetes. Semantiline kaardistamine esindab omavahel seotud teadmisi visuaalselt, aidates õpilastel mõista kontseptuaalseid suhteid. See meetod parandab mitte ainult sõnavara, vaid ka loetu arusaamist ja kirjutamisoskust. Samuti aitab see õpilastel esitatud ideid paremini mõista, omavahel seostada ja struktureerida, mis muudab teksti lugemise lihtsamaks ning aitab uut teavet tõhusamalt omandada.

Lisaks on teaduskirjanduses leitud, et rollimäng kui õpetamismeetod suurendab oluliselt õpilaste motivatsiooni, huvi ja aktiivset osalust õppeprotsessis. See on eriti oluline madala sotsiaal-majandusliku taustaga õpilaste puhul, kelle kokkupuude tekstidega on olnud piiratud ning kellel võib esineda madalat emotsionaalset seotust ja raskusi nii kognitiivsete kui ka metakognitiivsete strateegiate kasutamisel. Kognitiiv-afektiivne lähenemine, nagu rollimäng mängib olulist rolli nende õpilaste teksti mõistmise arendamisel, pakkudes neile kaasavat ja tähenduslikku õpikogemust, mis toetab nii arusaamise kui ka oskuste kujunemist. Rollimäng on õpetamismeetod, mille käigus võtavad õpilased endale kindlad rollid ja osalevad juhtumipõhises stsenaariumis, et süvendada oma arusaamist õpitavast sisust või tõlgendada keerulisi ja mitmetähenduslikke tekste. See meetod võimaldab õppijatel osaleda struktureeritud suhtlusprotsessis, uurides realistlikke olukordi ja suheldes aktiivselt kaaslastega. Rollimäng võib hõlmata dramatiseeringuid, simulatsioone, mängu või tõsieluliste olukordade taasloomist, olenemata käsitletavast teemast. Meetod pakub mitmekesist ja kaasavat õpikogemust, toetades õpilaste aktiivset osalemist ning arendades nende suhtlus- ja tekstimõistmise oskusi konkreetsetes lugemisülesannetes. Rollimängu üheks oluliseks eeliseks on võimalus õpetajale pakkuda kohest tagasisidet õpilaste arusaamise kohta käsitletavast sisust. Autor rõhutab, et rollimängul on mitu eelist, mis muudavad selle tõhusaks ja mitmekülgeks õpetamismeetodiks. Selle kasutamine klassitegevuses lisab õppesse vaheldust, aitab muuta tavapärast õppetempot ning loob loomulikke ja tähenduslikke olukordi keele kasutamiseks. Samuti on rõhutatud, et rollimäng on õpilaste jaoks sageli lõbus ja kaasahaarav, mis tõstab motivatsiooni (Boakye, 2021).

Aktiivõppe positiivset mõju funktsionaalse lugemisoskuse arendamisele näitas ka 2008. aastal Ahmet Güneyli tehtud uuring. Uuringu käigus selgus, et aktiivõppemeetodid on

tõhusamad kui traditsioonilised meetodid, kuna toetavad paremat teksti mõistmist ja loetu praktilist rakendamist. Aktiivõppe puhul keskendutakse tegevustele, mis soodustavad mõtestatud õppimist – näiteks tekstide iseseisev analüüsimine, tähenduste leidmine, oma sõnadega väljendamine ja seoste loomine igapäevaeluga. Seevastu traditsioonilised meetodid tuginevad sageli faktide mehaanilisele meeldejätmisele ja passiivsele teabe vastuvõtmisele.

Funktsionaalse lugemisoskuse arendamisel peetakse tõhusaks meetodiks tööd interaktiivses keskkonnas. Eduka internetipõhise lugemise oluline komponent on oskus leida ja valida sobiv teave vastavalt oma eesmärkidele ja vajadustele. Funktsionaalne lugemisoskus digikeskkonnas ei piirdu pelgalt loetust arusaamisega, vaid hõlmab ka oskust sõnastada probleem, koostada eesmärgipäraseid otsingusõnu, hinnata allikate usaldusväarsust ning tõlgendada digitaalset teavet erinevates kontekstides. Veebipõhise lugemisega kaasnevad mitmed uued ja spetsiifilised oskused, mis erinevad traditsioonilisest tekstimõistmisest. Nende hulka kuuluvad näiteks tõhusate märksõnade kujundamine, otsingutulemuste kriitiline hindamine ning võime teha järeldusi selle kohta, millised lingid võivad olla asjakohased ja usaldusväärsed. Lisaks on oluline oskus kiiresti ja sihipäraselt navigeerida erinevates veebikeskkondades ning eristada oluline teave ebaolulisest. Kõik need tegevused eeldavad arenenud kriitilise mõtlemise võimet ning funktsionaalse lugemisoskuse rakendamist. (Leu jt, 2011)

Eelmainitust lähtudes võib järeldada, et funktsionaalse lugemisõppe meetodid keskenduvad praktiliste oskuste arendamisele, et aidata õpilastel tõhusalt lugeda ja mõista erineva tüüpi tekste. Kirjeldatud meetodite rakendamine tundides aitab õpetajatel suunata, toetada ja motiveerida õpilasi funktsionaalse lugemisoskuse arendamisel.

Funktsionaalset lugemisoskust arendavad meetodid aitavad õpilastel teksti mõista, arendada kriitilist mõtlemist ning seostada loetut oma varasemate teadmiste ja igapäevaeluga. Meetodid toetavad aktiivset ja eesmärgipärast lugemist, suunates õpilasi analüüsima, järeldama ning loetu üle arutlema. Samuti aitavad need meetodid õpetajal paremini jälgida õpilaste arusaamist teksti sisust ja pakkuda vajadusel täiendavat juhendamist. Mitmekesiste meetodite rakendamine muudab õppeprotsessi kaasahaaravamaks, toetab funktsionaalse lugemisoskuse arengut ning aitab kujundada iseseisvaid ja mõtestatud lugejaid.

2.1 Õpetajate roll funktsionaalse lugemisoscuse arendamisel

Bharuthram (2012) ütleb, et lugemine on kogu formaalse hariduse alus, mistõttu loetu mõistmise puudumine võib piirata õpilaste haridusteed. Seega õpetajatel on oluline roll funktsionaalse lugemisoscuse arendamisel, kuna just nemad juhendavad lugemistegevust ja aitavad õpilastel teksti mõista (Tiba, 2023). See hõlmab nii funktsionaalse lugemisoscuse arendamist kui ka materjalide põhjalikku valikut (Alyousef, 2006).

Õpetaja võib aidata omandada funktsionaalset lugemisoscust selgelt ja järjepidevalt. Ta järgib, et oskuste ja reeglite õpetamine toimuks samm-sammult, loogilises järjekorras, et kujundada õpilastel vajalikud teadmised ja oskused teksti mõistmiseks. (Elston jt, 2022) Selle protsessi käigus toimub aktiivne suhtlus õpetaja ja õpilaste vahel, mis loob võimaluse tõhusaks koostööks ning võimaldab juhendamisel paindlikkust. Õpetaja juhendamise abil on kergem õpilastel omandada funktsionaalset lugemisoscust ja õppimise protsessis edasi liikuda. (Archer, Hughes, 2011)

Õpetajad arendavad õpilastel oskust teksti sisu mõista, valides lugemismaterjali, mis on seotud õpilaste varasemate kogemuste ja teadmistega. Tekstide valik, mis arvestab õpilaste eelnevaid kogemusi, soodustab varasemate teadmiste aktiveerimist, aidates uue teabe mõistmiseks sobiva konteksti luua. Kui õpilased on teksti teemaga tuttavad, siis on kergem neil teksti mõista, kuna tekstist arusaamine sõltub suuresti lugeja varasematest teadmistest ja meetoditest, mida lugemise ajal rakendatakse. Mida rohkem lugeja on teemaga kursis, seda suurem on tõenäosus, et ta saab tekstist aru. Tekste valitakse, arvestades õpilaste teadmiste taset ja huve, et soodustada tõhusamat õppimist ja mõistmist. (Sibenda jt, 2024)

Õpetajad julgustavad õpilasi lugemise ajal teadlikult mõtlema, kuidas tekkivate takistustega toime tulla. Näiteks kui lugemisel tuleb ette keerulisi sõnu või mõisteid, siis õpetaja julgustab õpilast mitte lihtsalt edasi lugema, vaid mõtlema, kuidas neid takistusi ületada. Kognitiivsete tehnikate õpetamine, nagu küsimuste esitamine, peamiste ideede tuvastamine, järelduste tegemine jne, aitab õpilastel arendada võimet keerukamate tekstidest aru saada ja saavutada teksti süvendatud analüüsi. (Brown jt, 2013)

Õpetajad valivad sobivaid meetodeid, et toetada õpilaste funktsionaalse lugemisoscuse arengut. See tähendab, et meetodeid valitakse vastavalt õpilaste vajadustele ja edusammudele. Õpetajad jälgivad protsessi ja sekkuvad õigel ajal, et tagada õige arusaam ning pakkuda täiendavat tuge. (Phala, Hugo, 2022)

Selleks, et hinnata kasutatavate õpetamismeetodite tõhusust, on oluline koguda õpilastelt tagasisidet. Tagasiside peamine eesmärk on õppimise toetamine – see aitab minimeerida vigu, vähendada teadmislünki, täiendada arusaamu ja kujundada vajalikke oskusi. Tagasiside aitab õpetajal mõista, kuidas õpilased õppeprotsessi tajuvad, millised meetodid toetavad nende õppimist kõige paremini ning millised aspektid vajavad kohandamist. Õpilaste tagasiside võimaldab õpetajal hinnata õpetamise tulemuslikkust, teha vajalikke parandusi oma töös ning seeläbi tõsta õppimise ja õpetamise kvaliteedi. Samuti aitab tagasiside suurendada õpilaste kaasatust ja motivatsiooni, kuna nad tunnevad, et nende arvamusi väärtustatakse. (Adarkwah, 2021)

Kuigi on tuvastatud erinevad meetodid, et toetada funktsionaalse lugemisoskuse arengut, on leitud, et mõnedel õpetajatel ei jätku erialaseid teadmisi selles valdkonnas (Pearson, 2020). Osa õpetajatest kasutavad kindlaid meetodeid oma klassiruumis regulaarselt, samas on teisel osal tekivad raskused meetodite valikul. Seda võivad mõjutada näiteks õpetaja kogemused. On leitud, et pikema staažiga õpetajad teevad tunnitegevusi valides paremaid otsuseid ja nende õpilaste tulemused on märkimisväärselt paremad (Podolsky jt, 2019).

Liang ja Dole (2006) tõestavad ka, et mõned õpetajad tunnistavad, et nad ei tea, kuidas selgesõnaliselt õpetada funktsionaalset lugemisoskust, ning neil puudub selge arusaam või teadmised meetoditest, mudelitest ja süsteemidest, mis aitaksid õpetada õpilastele teksti mõistmise oskusi.

Tiba (2023) väidab, et õpetajate puudused võib ületada enesetäiendamise ja toetavate juhendmaterjalide abil, mille jaoks korraldatakse professionaalse arengu koolitusi. Ta rõhutab, et isegi kogenud õpetajatele tuleb meelde tuletada, kui oluline on õpetada funktsionaalset lugemisoskust selgesõnaliselt ehk juhendada õpilasi konkreetselt, struktureeritult ja samm-sammult, selgitades, mida teha, kuidas teha ja miks see on oluline.

Õpetajatel on oluline roll õpilaste funktsionaalse lugemisoskuse arendamisel, kuna nad juhendavad lugemistegevusi, valivad sobivaid materjale ning kujundavad õpilaste mõistmisoskust. Tõhus õpetamine eeldab selget, järjepidevat ja struktureeritud juhendamist. Samuti rõhutatakse tagasiside olulisust õpetamismeetodite kohandamisel ja õpilaste kaasatuse suurendamisel. Siiski on leitud, et osal õpetajatest puuduvad piisavad teadmised sobivate meetodite rakendamiseks. Seetõttu on vajalik pidev professionaalne areng ja toetus, et õpetajad suudaksid funktsionaalset lugemisoskust tulemuslikult õpetada.

3. METOODIKA

Viimaste aastate uuringud näitavad, et Eesti õpilaste funktsionaalne lugemisoskus on langenud, eriti Narvas ja teistes väiksemates linnades ja maakoolides. Põhikooli riiklik õppekava rõhutab III kooliastmes tekstiliikide mõistmise olulisust, kuid suurimaks väljakutseks jäävad teabetekstid. Uurimused on kinnitanud, et õpilaste funktsionaalse lugemisoskuse arendamine eeldab õpetajate teadlikku juhendamist ja sihipärast meetodite kasutamist. Seetõttu on oluline, et õpetajad rakendaksid sobivaid ja tõhusaid õpetamismeetodeid (PISA, 2022; lk 57; Akhondi jt, 2011; Ariandika; Kartikawati, 2018; PRÕK 2011; Castles jt, 2018; Käsper, 2021).

Magistritöö eesmärk on välja selgitada:

1. Milliseid funktsionaalse lugemisoskuse arendamise meetodeid kasutavad eesti keele kui teise keele õpetajad 9. klassi õpilaste funktsionaalse lugemisoskuse arendamiseks?
2. Millised valitud meetoditest on kõige efektiivsemad eesti keele kui teise keele õpetajate hinnangul?

Eesmärgi saavutamiseks kasutati kombineeritud uurimisstrateegiat, mis hõlmab nii kvantitatiivseid kui ka kvalitatiivseid meetodeid. Metoodikavaliku aluseks on Lembit Õunapuu (2014) seisukoht, et kombineeritud meetod aitab saada tasakaalustatud ülevaate nii uuritava nähtuse ulatusest kui ka sisulistest tähendustest. Kvantitatiivse andmekogumise meetodina kasutati struktureeritud küsimustikku, mis võimaldas koguda ühtlustatud andmeid suurema hulga õpetajate arvamuste kohta. Kvalitatiivset meetodit esindab poolstruktureeritud intervjuu, mille eesmärk oli mõista õpetajate isiklike kogemusi ja hinnanguid funktsionaalse lugemisoskuse arendamise meetodite rakendamisel. Kvalitatiivse uurimismeetodi tugevuseks on kontekstitundlikkus ning võimalus süvitsi mõista uuritavat nähtust õpetajate vaatenurgast.

Meetodite kombineerimine võimaldas käsitleda uurimisküsimusi erinevatest vaatenurkadest ning pakkus mitmekülgsema ja sügavama arusaama uuritavast probleemist. Kvantitatiivne lähenemine (küsimustiku vormis) võimaldas koguda andmeid suuremalt arvult õpetajatelt ja selgitada, milliseid meetodeid rakendatakse kõige sagedamini. See aitas kaardistada üldisi mustreid ja levinumaid praktikaid. Kvalitatiivne osa (poolstruktureeritud intervjuud) võimaldas süveneda õpetajate kogemustesse ja hinnangutesse meetodite tõhususe kohta.

Intervjuude kaudu sai paremini mõista, miks teatud meetodeid eelistatakse, millistes tingimustes need toimivad kõige paremini ning millised on õpetajate isiklikud kogemused ja tõlgendused. Kombineeritud lähenemine aitas saada nii üldise ülevaate kasutatavatest meetoditest kui ka sügavama arusaama sellest, kuidas ja miks õpetajad just neid meetodeid kasutavad.

3.1 Valim

Magistritöö jaoks viidi läbi uuring, et teada saada, milliseid funktsionaalse lugemisoscuse arendamise meetodeid kasutavad eesti keele kui teise keele õpetajad eesti keele tundides 9. klassis Narva koolides ning milliseid neist nad hindavad efektiivsemateks.

Andmete kogumiseks kasutati küsitlust ja intervjuud. Küsitluses osalemiseks valiti need õpetajad, kelle töö hõlmab eesti keele teise keelena õpetamist 9. klassis. Küsimustik saadeti Narva koolidesse, kus õpetatakse eesti keelt teise keelena. Küsitlusele vastas kokku 21 õpetajat kuuest erinevast Narva koolist.

Intervjuu läbiviimiseks valiti viis eesti keele kui teise keele õpetajat erinevatest Narva koolidest. Intervjuusse kaasati neid õpetajaid, kes avaldasid soovi süvitsi oma kogemusi ja arvamusi jagada.

Valimi suurus valiti lähtudes uuringu eesmärkidest, keskendudes konkreetsele sihtrühmale – Narva piirkonna 9. klassi eesti keele kui teise keele õpetajad, – et saada arusaam funktsionaalset lugemisoscust arendavatest meetoditest selles vanuseastmes ja keeleõppe kontekstis.

3.2 Andmekogumine

Uuringus kasutatud andmed koguti 2025. aasta veebruaris ja märtsis, kasutades kombineeritult kvantitatiivset ja kvalitatiivset meetodit, et saada terviklik ülevaade funktsionaalse lugemisoscuse arendamise meetodite kasutamisest.

Kvantitatiivsete andmete kogumiseks oli koostatud küsimustik, mille eesmärk oli tuvastada õpetajate valitud meetodeid funktsionaalse lugemisoscuse arendamiseks ja nende kasutamise sagedus. Küsimustik sisaldas 15 küsimust nii valikvastustega kui ka avatud

küsimusi, mille eesmärk oli tuvastada, milliseid meetodeid õpetajad funktsionaalse lugemisoscuse arendamiseks kasutavad, kui sageli neid meetodeid rakendatakse, ning milliseid tegureid õpetajad peavad nende meetodite valikul oluliseks. Küsimuste koostamisel lähtuti uurimuse eesmärkidest.

Osalejaid teavitati eelnevalt uuringu eesmärgist ja kinnitati, et nende vastused jäävad anonüümseks ning neid kasutatakse ainult teaduslikuks otstarbeks. Õpetajad osalesid uuringus vabatahtlikult. Küsimustikud täitsid õpetajad täielikult anonüümsetl digitaalsel platvormil Google Forms, mis ei salvesta saatja andmeid.

Küsimustik koosnes viiest osast. Esimeses osas koguti taustateavet, uurides õpetajate töökogemust ja nende arvamust funktsionaalse lugemisoscuse olulisuse kohta. Teises osas keskenduti kasutatavatele meetoditele ja nende rakendamise sagedusele, kus õpetajad said märkida, milliseid lugemisoscuse arendamise meetodeid nad kasutavad ja kui tihti. Kolmandas osas käsitleti meetodite tõhusust ja võimalikke väljakutseid, et selgitada välja, millised meetodid on kõige tulemuslikumad ning millised takistused nende rakendamisel esinevad. Neljas osa uuris, millised muudatused on toimunud kasutatud meetodite mõjul, keskendudes sellele, kas õpetajad on märganud õpilaste funktsionaalse lugemisoscuse paranemist ning milliseid edusamme või väljakutseid on esile kerkinud. Viimases osas keskenduti õpetajate vajadustele ja ettepanekutele, et paremini toetada funktsionaalse lugemisoscuse õpetamist koolis.

Lisaks küsimustikule viidi läbi kvalitatiivsed intervjuud, mille eesmärk oli koguda sügavamaid ja detailsemaid andmeid õpetajate kogemuste, väljakutsete ning arvamuste kohta seoses kasutatavate meetodite tõhususega. Intervjuud võimaldasid uurida õpetajate arvamusi, kogemusi ja põhjendusi, miks nad teatud meetodeid eelistavad ning saada teavet nende hinnangute kohta meetodite tõhususele ja väljakutsetele, millega nad õpetamispraktikas kokku puutuvad.

Enne intervjuu läbiviimist anti õpetajatele selge teave uuringu eesmärkide, intervjuu kasutusviisi ja anonüümsetuse tagamise kohta. Intervjuu toimus Zoomi digikeskkonnas ning selles osales viis õpetajat. Kuna õpetajat olid erinevatest Narva koolidest ei olnud võimalik kõiki osalejaid korraga kokku saada. Osalejad valisid ise intervjuuks sobiva aja. Intervjuu läbiviimise käigus loodi usaldusväärne õhkkond, kus osalejad tundsid end mugavalt oma mõtteid ja kogemusi jagades. Selleks, et soodustada avatud suhtlemist, ei olnud intervjuu

ajal kohustuslik kaamera sisse lülitamine, mis võimaldas osalejatel end veelgi mugavamalt tunda.

3.3 Andmeanalüüs

Andmeid analüüsiti kahes etapis. Esiteks analüüsiti küsimustiku vastuseid kvantitatiivselt, kasutades statistilisi meetodeid ja sagedusanalüüsi, et tuvastada üldisi trende ja mustreid seoses funktsionaalse lugemisoskuse arendamise meetodite valikuga. Analüüsi käigus võrreldi ka erinevate meetodite kasutamise sagedust ja õpetajate taustaandmeid, et leida võimalikke seoseid.

Teiseks analüüsiti intervjuude kaudu kogutud andmeid kvalitatiivselt, kasutades temaatilist analüüsi. Vastuseid kodeeriti, liigitades need peamiste teemade ja alateemade alla, mis aitasid avada meetodite tõhusust, õpetajate põhjendusi ja kogemusi. Kvalitatiivne analüüs võimaldas esile tuua õpetajate individuaalseid lähenemisviise, väljakutseid ja positiivseid tulemusi.

4. TULEMUSED

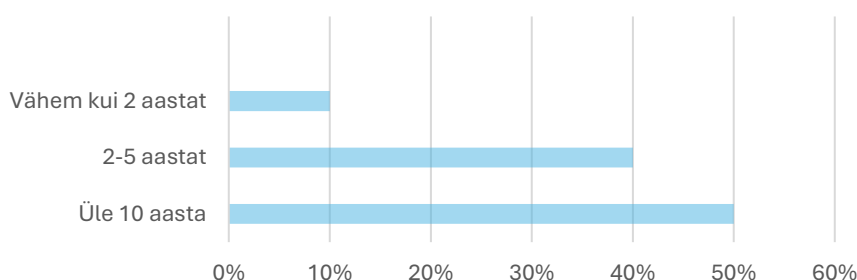
Uuringu eesmärk oli selgitada välja, milliseid meetodeid kasutavad Narva koolide eesti keele kui teise keele õpetajad funktsionaalse lugemisoskuse arendamiseks 9. klassis ning hinnata nende meetodite efektiivsust. Tulemused jagunevad kaheks põhikategooriaks: kvantitatiivsete andmete põhjal saadud üldised trendid ja kvalitatiivsete andmete põhjal saadud sügavamad teadmised.

Küsimustikule vastas 21 õpetajat, intervjuus viis õpetajat. Peatükis on kasutatud lühendit EKTK – eesti keele kui teise keele õpetaja.

4.1 Veebiküsitluse tulemused

Küsitluse läbiviimine oli esimene samm, et saada pilt sellest, milliseid meetodeid õpetajad kasutavad funktsionaalse lugemisoskuse arendamisel. Uuringu eesmärk oli koguda teavet õpetajate tööpraktikate kohta, et mõista paremini, millised võtted on levinud, milliseid peetakse tõhusaks ning millised raskused nende kasutamisel esinevad. Küsitluse tulemused võimaldasid hinnata, kui tihti kasutatakse erinevaid meetodeid, kuidas õpetajad neid hindavad ning milliste probleemidega nad õpetamisel kokku puutuvad.

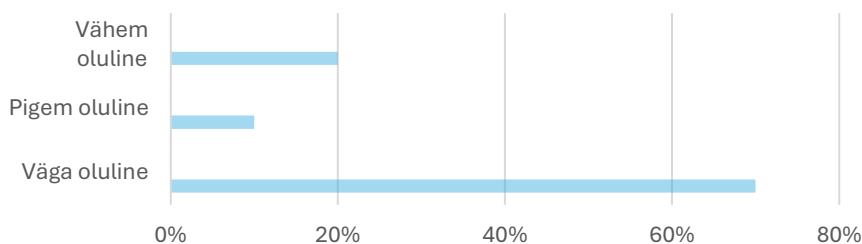
Õpetajate kogemuse määr

Joonis 1. EKTK tööstaaž, autori koostatud.

Joonis 1 näitab, et vastanud õpetajate seas on valdavalt kogenud õpetajaid, kellel on pikk töökogemus eesti keele õpetamisel vene õppekeelega koolis. Samas leidub ka õpetajaid, kes on oma ametis suhteliselt uued ja alles arendavad oma professionaalset lähenemist.

Funktsionaalse lugemisoskuse olulisus

Joonis 2. Õpetajate vaade, autori koostatud.

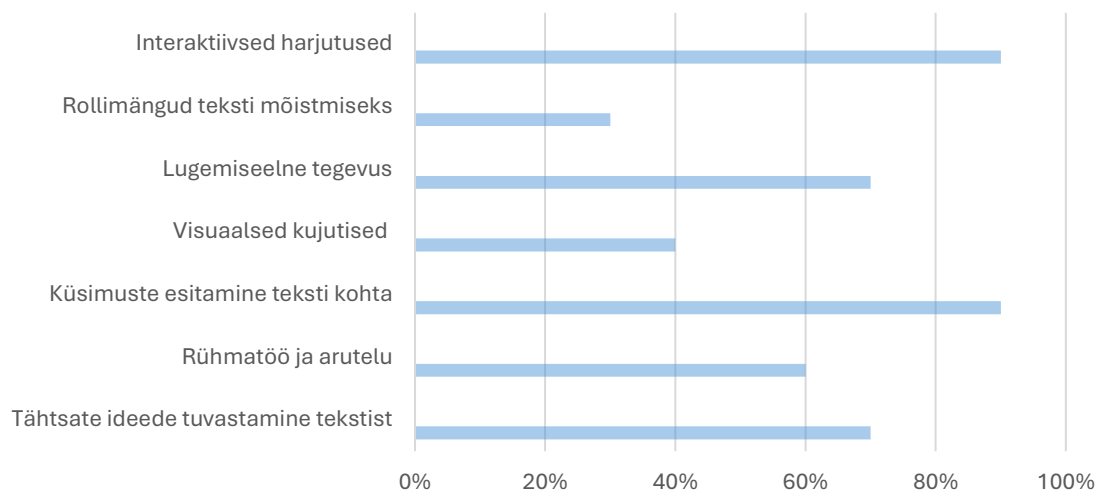
Joonis 2 illustreerib õpetajate hinnanguid funktsionaalse lugemisoskuse tähtsuse kohta 9. klassi õpilaste seas. Enamik vastanuid – 70% õpetajatest – pidasid seda oskust väga oluliseks, mis viitab tugevale arusaamale, et funktsionaalne lugemine on õpetajate hinnangul õpilaste õppe edukuse ja elulise toimetuleku seisukohalt keskse tähtsusega.

10% õpetajatest leidis, et funktsionaalne lugemisoskus on pigem oluline, mis võib tähendada, et nad pööravad rohkem tähelepanu teistele keeleoskuse osadele, näiteks suulisele eneseväljendusele või grammatikale. Samuti võib see viidata arvamusele, et 9. klassi õpilased on juba omandanud piisava lugemisoskuse taseme, mistõttu ei pea õpetajad vajalikuks sellele oskusele eraldi keskenduda.

20% õpetajatest pidas funktsionaalset lugemisoskust vähe oluliseks, mis võib osaliselt viidata erinevale meetodilisele lähenemisele või arusaamadele funktsionaalse lugemise rollist keeleõppes.

Põhimõtteliselt õpetajad mõistavad funktsionaalse lugemisoskuse olulisust, aga selle järjepidev arendamine tundides võib jääda tagaplaanile teiste õpieesmärkide kõrval.

Funktsionaalse lugemisoskuse arendamise meetodid

Joonis 3. Õpetajate eelistused, autori koostatud.

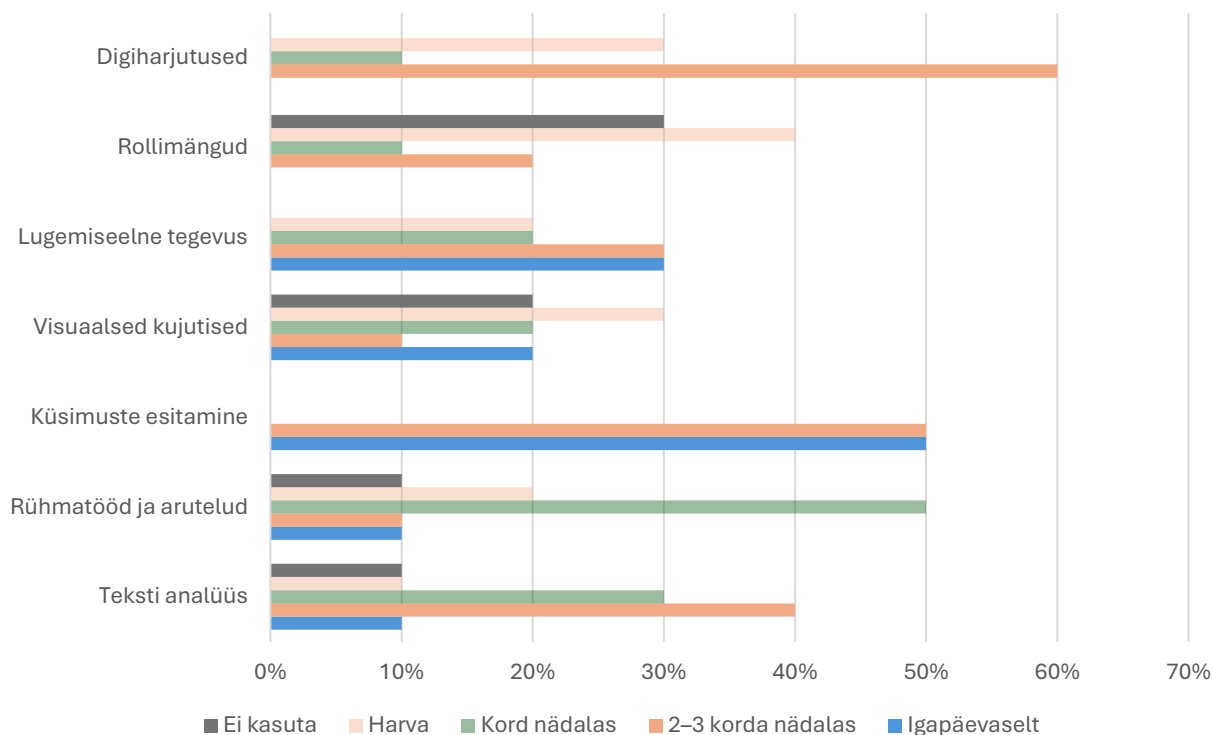
Joonis 3 näitab, et enamik õpetajatest (90%) kasutab praktilisi ülesandeid veebikeskkonnas, mis keskenduvad reaalsele tekstidele nagu juhendid, ajaveebid jne. Sama palju õpetajaid kontrollivad teksti mõistmist suuliste või kirjalike küsimuste abil, mis kinnitab süstemaatilist lähenemist. Teemaga seotud teadmisi aktiveerivad 70% õpetajaid, aidates õpilastel teksti konteksti paigutada.

Keskmise kasutamissagedusega on rühmatöö ja arutelud ning visuaalsete kujutiste kasutamine. Koostöölist õpet kasutab 60% õpetajatest. See võib olla seotud sellega, et artikli arutelu simuleerib reaalseid olukordi paremini kui individuaalne töö. Diagramme, pilte või skeeme kasutab ainult 40% õpetajatest, sest spetsiifilisi visuaalseid materjale on vähe, mistõttu õpetajad peavad ise neid looma, mis võtab aega.

Rollimänge teksti mõistmiseks kasutatakse vähe. Selle meetodi pooldajaid on ainult kolmandik, mis võib olla seotud ajapiirangute või ettevalmistuse ajamahukusega.

Võib järeldada, et tuleb rikastada õppematerjale visuaalsete abivahenditega ja arendada ajasäästlikke meetodeid rühmatöö ja rollimängude kasutamiseks.

Meetodite kasutamise sagedus

Joonis 4. Meetodite sageduse võrdlus, autori koostatud.

Joonise 4 tulemused näitavad selgeid erinevusi meetodite kasutamise sageduses Narva koolide eesti keele kui teise keele õpetajate seas. Kõige sagedamini kasutatav meetod on küsimuste esitamine tekstide kohta, mida rakendab pool vastanutest igapäevaselt ning pool 2–3 korda nädalas. See viitab sellele, et õpetajad peavad seda meetodit oluliseks ja tõhusaks tekstide mõistmise süvendamisel.

Samuti kasutatakse laialdaselt lugemiseelseid tegevusi – 30% õpetajatest viib neid läbi igapäevaselt ja 30% 2–3 korda nädalas, mis näitab nende meetodite olulisust õpilaste lugemisvalmiduse kujundamisel.

Üsna tihti kasutavad ETKK õpetajad ka tekstianalüüsi – 40% õpetajatest rakendab seda 2–3 korda nädalas ja 30% kord nädalas. Siiski on ka 20% õpetajaid, kes kasutavad seda meetodit harva või ei kasuta üldse, mis võib viidata ajapuudusele või meetodi keerukusele.

Rühmatööd ja arutelud on mõõdukalt levinud – pool õpetajatest kasutab seda ainult kord nädalas, samas 20% harva ja 10% ei kasuta üldse, mida tähendab, et need meetodid ei ole populaarsed või vajalikuks peetud ETKK õpetajate seas. Võib eeldada, et õpetajad ei pea

rühmatööd ja arutelusid oma õpilaste jaoks kõige tõhusamaks meetodiks või neil ei ole selle rakendamiseks piisavalt aega.

Visuaalsete kujutiste kasutamine on samuti varieeruva sagedusega – 20% õpetajatest kasutab seda igapäevaselt, 30% aga harva ja 20% ei kasuta üldse. See näitab, et osa õpetajaid peab seda meetodit tõhusaks, kuid teised ei leia, et see meetod vastaks nende õpetamisviisile või toetaks õpilaste õpivajadusi.

Rollimänge kasutatakse harva. Meetodit ei rakenda igapäevaselt ükski õpetaja, enamik kasutab seda harva või üldse mitte (kokku 70%).

Digiharjutused on veidi sagedamini kasutusel – 60% õpetajatest rakendab neid 2–3 korda nädalas, kuid igapäevast kasutust ei ole.

Õpetajad eelistavad küsimuste esitamist ja lugemiseelseid tegevusi, kuna need meetodid on tugevalt seotud tekstide mõistmise süvendamise ja taustateadmiste aktiveerimisega. Meetod ei nõua õpetajatelt eelnevat ettevalmistust. Samal ajal on rollimängud ja visuaalsed kujutised vähem levinud, mis võib viidata kas nende rakendamise keerukusele või ajamahukusele. Digiharjutusi kasutatakse küllaltki sageli, kuid mitte igapäevaselt, mis võib olla seotud tehniliste võimaluste ja ressursside kättesaadavusega koolides.

Kõige tõhusamad meetodid funktsionaalse lugemisoscuse arendamiseks (Avatud küsimus)

Kui õpetajatel paluti vastata küsimusele, milliseid meetodeid nad peavad kõige tõhusamateks funktsionaalse lugemisoscuse arendamiseks, siis nende vastustest selgus, et funktsionaalse lugemisoscuse arendamisel peetakse kõige tõhusamateks meetoditeks küsitluspõhiseid tegevusi, tekstianalüüsi ning lugemiseelseid, -aegseid ja -järgseid ülesandeid. Paljud õpetajad rõhutasid küsimuste esitamise tähtsust, kuna see sunnib õpilasi teksti põhjalikumalt lugema, mõtestama ja olulisemaid detaile märkama.

Küsimustele vastamine ja tekstide ümberjutustamine aitavad mul näha, kui hästi õpilased sisust aru saavad – see sunnib neid süvenema.

Lugemiseelsed ülesanded aitavad õpilastel teemat tunnetada – näiteks arutame pealkirja põhjal millest tekst võiks rääkida, või seome seda nende enda kogemustega. See loob konteksti ja äratab huvi.

Pärast lugemist teeme kokkuvõtteid, arutelusid või loovülesandeid, mis aitavad loetut sügavamalt mõtestada.

Kui loeme teksti, püüan õpilasi suunata konkreetsete küsimustega või annan võtmesõnu, millele tähelepanu pöörata.

Samuti hinnatakse kõrgelt teksti analüüsimist, kuna see aitab õpilastel sügavamalt mõista loetu sisu ja tõlgendada selle tähendust. Mitu vastajat toovad esile, et rühmatööd ja arutelud soodustavad õpilaste aktiivset osalemist ning võimaldavad neil väljendada oma arvamust ja rakendada loetut oma teksti kirjutamisel. Rollimängude ja mõttekaartide kasutamine toetab loovust ning aitab õpilastel paremini mõista teksti sisu sügavamal tasandil. See hõlmab teksti seostamist oma kogemuste, emotsioonide või teadmistega ja aitab paremini mõista autori mõtet ning saada loetust kasu.

Analüüsi kaudu saavad õpilased aru, mida autor tahab öelda ja miks ta nii kirjutab – see aitab sügavamalt mõista teksti sisu ja eesmärki.

Kui nad saavad tegelasi mängida, hakkab tekst nende jaoks elama – see ei ole enam lihtsalt lugemine, vaid elamus.

Rühmatöös on see hea, et igaiüks saab oma rolli – kes loeb, kes selgitab, kes kirjutab kokkuvõtte. Kui õpilane selgitab tekstis olevat infot oma sõnadega teistele, siis ta töötab tekstiga sügavamalt.

Lisaks mainiti ka digiharjutuste kasutamist, mis mitmekesistavad õppimisprotsessi ning pakuvad interaktiivseid võimalusi teksti mõistmise kontrollimiseks.

Digiharjutused annavad kiiret tagasisidet ja motiveerivad õpilasi.

Me kasutame mõnikord veebikeskkondi, kus saab lugemistekste töödelda mänguliselt – see meeldib eriti neile, kellele paberil lugemine igav tundub.

Üldiselt võib öelda, et Narva koolide eesti keele kui teise keele õpetajad kombineerivad erinevaid meetodeid, mis hõlmavad nii analüütilist kui ka praktilist lähenemist, et toetada õpilaste funktsionaalse lugemisoskuse arengut.

Takistused funktsionaalse lugemisoscuse arendamisel (Avatud küsimus)

Õpetajate vastustest avatud küsimusele „Millised takistused tunnete meetodite rakendamisel?“ ilmnes, et meetodite kasutamist takistavad mitmed tegurid. Kõige sagedamini toodi esile õppijate vähene motivatsioon, tekstide liigse keerukuse ning ajapuuduse.

Õpilased ei ole motiveeritud, eriti siis, kui tegemist on keerulisemate lugemistekstidega.

Kui tekst ei ole piisavalt kohandatud õpilaste tasemele, siis ei suuda nad seda mõista ja kaotavad kiiresti huvi.

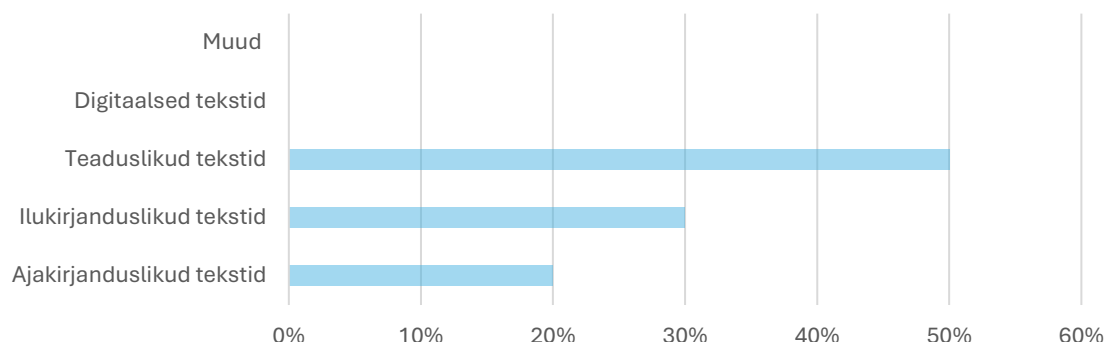
Ajapuudus on õpetajate arvates üks suurim takistus, mis piirab nende võimalusi pakkuda õpilastele piisavat individuaalset tähelepanu ning rakendada erinevaid õpetamismeetodeid, mis arendaksid kõigi õpilaste funktsionaalset lugemisoscust. Kuna klassides on õpilased erineva eesti keele tasemega, vajavad mõned rohkem aega teksti mõistmiseks ja sellega töötamiseks, samas kui teised liiguvad kiiremini edasi.

Ajapuudus on tõsine probleem. Lihtsalt ei jätku aega, et toetada iga õpilase vajadusi ja uusi õppemeetodeid katsetada.

Erinev eesti keele tase klassis muudab õpetamise keeruliseks. Mõned õpilased vajavad rohkem aega ja tuge, aga teised liiguvad kiiremini edasi ja ei saa piisavalt motivatsiooni või väljakutseid.

Õpetajate vastustest on nähtav, et funktsionaalse lugemisoscuse arendamist takistavad peamiselt õppijate vähene motivatsioon, tekstide keerukus ja ajapuudus. Õpilased kaotavad huvi, kui tekstid ei vasta nende keeleoscuse tasemele. Ajapuudus piirab õpetajate võimalusi pakkuda individuaalset tuge ja kasutada mitmekesiseid meetodeid. Samuti raskendab õpetamist õpilaste erinev eesti keele tase.

Kõige keerulisemad tekstiliigid õpilaste jaoks

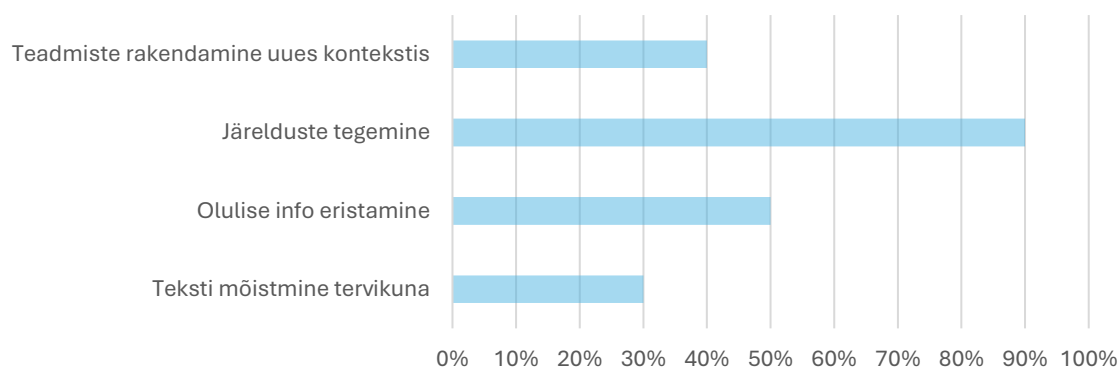
Joonis 5. Tekstiliikide keerukuse hinnang, autori koostatud.

Kõige keerulisemaks peavad Narva koolide ETKK õpetajad (50%) teaduslikke tekste, kuna nende keerukas sõnavara, teoreetiline sisu ja faktitihedus muudavad need raskesti mõistetavaks. Ilukirjanduslikud tekstid on õpetajate (30%) arvamusel samuti väljakutsuvad, eriti kujundliku keele, metafooride ja mitmetähenduslikkuse tõttu.

Ajakirjandustekstid on õpetajate hinnangul küll kergemini loetavad, kuid 20% õpetajatest vastasid, et need tekstid on õpilastele keerulised. Võib olla on seotud raskused selliste tekstide lugemisel sellega, et ajakirjanduslikud tekstid nõuavad kriitilist lähenemist, sisaldavad keerulisi lauseehitusi ja ebatraditsioonilisi tekstivorme.

Peamised raskused lugemisel

Järgmisele küsimusele vastamisel sai iga õpetaja valida mitu vastust korraga.

Joonis 6. Õpilaste kogetud lugemisraskused, autori koostatud.

Õpetajate hinnangul valmistab õpilastele kõige rohkem raskusi tekstist järelduste tegemine – seda mainis 90% vastanutest. See tähendab, et paljudel õpilastel on keeruline mõista seda, mis pole tekstis otseselt kirjas, vaid tuleb ise välja mõelda. Umbes pooled õpetajad märkisid, et õpilastel on raskusi olulise info eristamisega, mis muudab teksti põhisisu mõistmise keerulisemaks. 40% õpetajatest ütlesid, et õpilased ei oska tekstist saadud infot kasutada uutes olukordades – see näitab, et funktsionaalne lugemisoskus vajab arendamist. Samuti tõi 30% õpetajatest välja, et mõnedel õpilastel on raske näha teksti kui tervikut – nad ei saa hästi aru, kuidas tekst on üles ehitatud ja mida see üldiselt tähendab.

Õpilaste tagasiside õpetajate poolt valitud meetoditele (Avatud küsimus)

Avatud küsimusele: “Kas õpilased on andnud teile tagasisidet meetodite tõhususe kohta? Kui jah, siis tooge palun näiteid. “ enamik õpetajaid vastas eitavalt.

Need vähesed, kes siiski tagasisidet on saanud, tõid esile, et õpilaste arvates on kasulikud rühmatööd ja loovad ülesanded (näiteks uue konteksti loomine loetu põhjal). Tulemused näitasid, et õpetajad neid meetodeid sageli ei kasuta, kuid õpilastele need meeldivad.

Ütlesid, et neile meeldivad rühmatööd ja loovad ülesanded, sest aitavad teksti paremini mõista.

Mainisid, et rollimängud on lõbusad ja aitavad teksti paremini mõista.

Mõned õpetajad märkisid, et õpilased annavad pigem tagasisidet tekstide raskusastme, mitte õpetamismeetodite kohta – kas tekst oli liiga keeruline või hästi arusaadav.

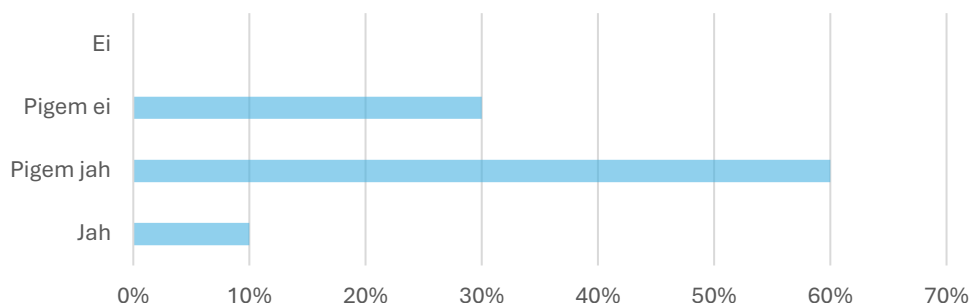
Konkreetsel meetodi kohta ei saanud õpilastelt tagasisidet, kuid vahel räägivad kui tekst tundus neile keerulisena või huvitavana.

Meetodite kohta nad pole midagi öelnud, aga mõnikord ütlevad, kui tekst oli liiga keeruline või sellest oli raske aru saada.

Sellest järeldub, et õpilaste teadlikku ja sisukat tagasisidet tuleks enam julgustada, et õpetajad saaksid paremini mõista, millised õppemeetodid toetavad õpilaste arengut ja mõistmist kõige tõhusamalt.

Valitud meetodite mõju õpilaste funktsionaalse lugemisoskuse parandamiseks

Järgmistest õpetajate vastustest ilmnes nende arvamus kasutatavate meetodite tõhususe kohta.

Joonis 7. Õpilaste saavutused, autori koostatud.

Jooniselt 7 on nähtav, et enamik õpetajatest tajub oma valitud meetodite positiivset mõju õpilaste funktsionaalsele lugemisoskusele.

10% õpetajatest on veendunud, et nende meetodid on selgelt parandanud õpilaste funktsionaalset lugemisoskust.

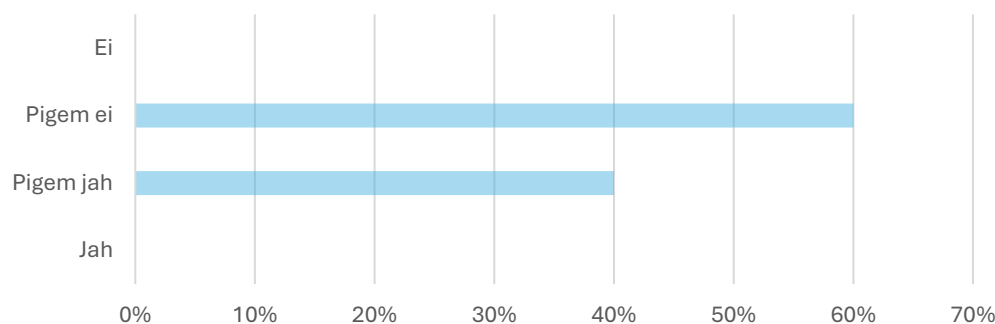
60% õpetajatest vastas „pigem jah“, mis viitab sellele, et nad on märganud mõningast arengut, kuid mitte tingimata kõigi õpilaste puhul või ei ole kõikides lugemisoskuste aspektides.

30% õpetajatest vastas „pigem ei“, mis tähendab, et nad ei ole täheldanud olulist paranemist või peavad mõju väheseks. Üks põhjus, miks osa õpetajaid ei ole märganud märkimisväärset arengut funktsionaalses lugemises, võib olla seotud õpilaste vähese motivatsiooniga. Kui puudub isiklik huvi või sisemine motivatsioon, areng toimub aeglasemalt. Samuti takistavad süsteemset tagasiside kogumist ning meetodite mõju analüüsimist õpetajate suur koormus ja seoses sellega seotud ajapuudus. Samal ajal isegi mitmekesised ja läbimõeldud meetodid ei pruugi kõigile õpilastele ühtviisi mõjuda, sest õpilaste vajadused on erinevad.

Ükski õpetaja ei vastanud „ei“, mis näitab, et õpetajad usuvad oma kasutatavate meetodite positiivsesse mõjusse.

Sellest võib järeldada, et enamik Narva koolide EKTK õpetajatest tunnetab, et nende meetodid aitavad õpilaste funktsionaalse lugemisoscuse arengule kaasa, kuid enamasti mõõdukalt.

Õpetajate arvamus õpilaste motiveerimisest

Joonis 8. Õpilaste motivatsiooni hinnang, autori koostatud.

Õpetajate arvamustest selgub, et õpilaste motivatsioon funktsionaalse lugemisoscuse arendamiseks on enamasti madal. 60% õpetajatest leidis, et õpilased ei tunne selle vastu suurt huvi ega ole eriti aktiivsed. Siiski tõi 40% vastanutest esile, et motivatsiooni on teatud määral olemas, kuigi see on pigem nõrk. Oluline on aga see, et ükski õpetaja ei andnud positiivset hinnangut, mis viitab sellele, et tugevat ja selgelt väljendunud motivatsiooni ikka pole. Sellest võib järeldada, et õpilaste motiveerimine on üks olulisem väljakutse funktsionaalse lugemisoscuse arendamisel.

Täiendavad õppematerjalid ja metoodilised juhised (Avatud küsimus)

Kui õpetajatelt küsiti milliseid täiendavaid õppematerjale või metoodilisi juhiseid nad vajavad funktsionaalse lugemisõpetuse tõhustamiseks, siis andsid õpetajad mitmekülgse ülevaate oma vajadustest ja ootustest.

Mitu õpetajat tunneb puudust huvitavatest ja praktilistest õppematerjalidest, mis sisaldaksid harjutusi, mängulisi elemente (nt viktoriinid, sõnapilved, lugemismängud) ning oleksid kooskõlas riikliku õppekavaga. Samuti peetakse oluliseks metoodiliste võtete ja näidete kogu, mis oleks seotud konkreetsete teemadega.

Vajan õppematerjale, kus on sees mängulisi elemente nagu viktoriinid, sõnapilved või interaktiivsed lugemismängud.

Erinevate meetodite kogumik koos konkreetsete näidetega, mis oleks seotud koos riikliku õppekava teemadega. Vahel jääbki puudu just sellest, et tahaks midagi kohe rakendada, aga pole kindel, kuidas.

Lisaks õppematerjalidele nähakse suurt vajadust koolituste järele – eelkõige selliste, mis pakuvad praktilisi lahendusi, meetodilisi soovitusi ja võimalusi kogemuste vahetamiseks. Samas toodi välja, et tihti jääb õpetajatel puudu ajast, et koolitustel osaleda.

Oleks vaja rohkem koolitusi, kus tutvustatakse uusi võimalusi funktsionaalse lugemise arendamiseks.

Koolitused oleksid tõesti vajalikud. Tahaksin teada saada uusi meetodeid, mis võib kohe rakendada.

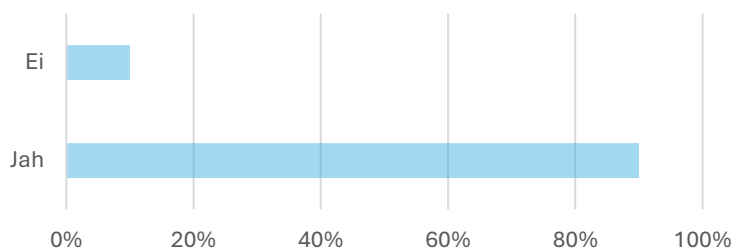
Osa vastajaid leidis, et olemasolevaid materjale on piisavalt ja veel osa ei osanud täpselt öelda, mida nad vajaksid.

Tegelikult on materjale ju olemas, aga vahel on neid nii palju, et on keeruline orienteeruda.

Tahaksin midagi konkreetset ja kergesti kasutatavat.

Vastused näitavad, et õpetajate kogemused ja teadlikkus valdkonna ressursidest on erinevad. Üldiselt võib järeldada, et õpetajad soovivad praktilisi, ajakohaseid ja kergesti rakendatavaid materjale ning rohkem tuge professionaalseks arenguks.

Õpetajate huvi täiendkoolituste vastu

Joonis 9. Täiendus õppe soov, autori koostatud.

Jooniselt on selgelt nähtav, et õpetajad on valmis oma oskusi täiustama, et paremini toetada õpilaste lugemisvõimekuse arengut. Huvi osaleda koolitustel peegeldab ka õpetajate teadlikkust funktsionaalse lugemisoskuse arengu olulisusest ning nende soovi täiendada oma teadmisi ja meetodeid, et tulla toime muutuvate hariduse nõudmistega.

Kooli ja haridussüsteemi toetus (Avatud küsimus)

Uurides, mida saaks kool või haridussüsteem ette võtta, et paremini toetada funktsionaalse lugemisoskuse arendamist, saadi järgmised vastused.

Esiteks toodi esile vajadus arendada ja uuendada õpikute ning õppematerjalide kvaliteeti, et need toetaksid mitte ainult eesti keele, vaid ka lugemisoskuse laiemat arengut.

Meie haridussüsteem peaks suunama peamist tähelepanu sisukate ja tõhusate õppematerjalide väljatöötamisele eesti keele õppimiseks sealhulgas ka funktsionaalse lugemisoskuse arendamiseks.

Arvestades õpetajate töökoormust ja ajapuudust, on mõisteta nende soov saada kvaliteetseid, kergesti rakendatavaid õppematerjale, mis toetaksid tõhusalt eesti keele kui teise keele õppijate funktsionaalse lugemisoskuse arendamist.

Kujundlik lugemine ja teksti visualiseerimine. Oleks tore kui õpik või lugemik sisaldaks peale tekste mõistekaardid, skeemid, tabelid. Visuaalsed abivahendid aitavad nõrgema keeleoskusega õpilastel sisu paremini struktureerida.

Õpikutes võib kirjutada soovitusi õpilastele, mis on funktsionaalne lugemine, milleks on seda vaja osata ja kuidas arendada iseseisvalt. Las see oleks nagu reegel või plaan see oleks kuidas tõhusalt lugeda teksti ja sellest aru saada. Kui õpik seda mainib, pööravad õpilased sellele rohkem tähelepanu kui õpetaja suulisele kommentaarile.

Teiseks õpetajad rõhutasid kogemuste vahetuse olulisust õpetajate vahel. Arutelud ja koostöö teiste õpetajatega aitaksid jagada parimaid praktikaid ning arendada uusi lähenemisviise lugemisõppe valdkonnas.

Vahel tunnen, et mul jääb ideid puudu või jään kinni harjumuspärastesse meetoditesse.

Kui saaksin kolleegidega regulaarselt arutada, kuidas nemad lugemist õpetavad, tuleks kindlasti häid mõtteid juurde.

Võiks korraldada töötube formaadis „Õpetajalt õpetajale“, kus saaksime omavahel jagada kogemusi, häid ideid ja toimivaid praktikaid.

Samuti toodi välja vajadus pakkuda tasuta koolitusi, mis keskenduksid funktsionaalse lugemisõppe meetodite ja strateegiate arendamisele, mis aitaks uusi teadmisi täiendada ja rakendada.

Head ideed tihti võetakse koolitustelt, eriti kui need on praktilised – saad kohe midagi oma tundi kaasa võtta. Oleks väga hea, kui need oleksid tasuta ja toimuksid veebis.

Koolitused on hädavajalikud, et keskenduksid funktsionaalse lugemisõpetamise meetoditele ja strateegiatele. Koolitustel antakse tavaliselt praktilisi töövõtteid, mida saab kohe rakendada.

Lõpuks õpetajad rõhutasid õppevara täiendamist ja uuendamist, et see sisaldaks rohkem mitmekesiseid tekste, mis toetaksid õpilaste lugemisvõimekuse arengut.

Õppevara võiks sisaldada rohkem mitmekesiseid ja huvitavaid tekste, mis toetaksid õpilaste lugemisvõimekuse arengut.

Olemasolev õppevara vajab uuendamist. Tänapäeva õpilased kasvavad digitaalses ja maailmas ja vananenud materjalid ei pruugi neid enam motiveerida.

Kaasaegne õppevara peaks toetama digitaalseid õpivõimalusi ja sisaldama interaktiivseid elemente, mis muudavad õppimise kaasahaaravamaks.

Kokkuvõtteks võib järeldada, et viitavad õpetajate ettepanekud sellele, et haridussüsteem saaks paremini toetada funktsionaalse lugemisõppimise arengut, investeerides kvaliteetsetesse õppematerjalidesse, soodustades õpetajate koostööd ja pakkudes neile pidevat professionaalset arengut.

4.2 Intervjuude tulemused

Intervjuus osales viis eesti keele kui teise keele õpetajat erinevatest Narva koolidest. Nende tööstaaž varieerus, hõlmates nii nooremaid õpetajaid kui ka pikaajalise kogemusega

pedagooge, mis andis mitmekülgse pildi nende kogemustest ja arvamustest. Kõik intervjuus osalejad töötavad Narva koolides ning nende töö hõlmab eesti keele õpetamist 9. klassi muukeelsetele õpilastele. Intervjuus osales viis õpetajat, nende anonüümsuse tagamiseks kasutati kodeeringut:

ETKT – eesti keele kui teise keele õpetaja

Õpetaja 1 – Õ1

Õpetaja 2 – Õ2

Õpetaja 3 – Õ3

Õpetaja 4 – Õ4

Õpetaja 5 – Õ5

Õpetajate kogemus.

Tabelis 1 on esitatud intervjueeritud õpetajate taustainfo – kool, kus nad töötavad ja tööstaaž. Tabelis esitatud andmetest on näha, et intervjueeritud õpetajad töötavad erinevates koolides ja nende tööstaaž jääb vahemikku 2–11 aastat.

Tabel 1. Intervjueeritavate taustainfo, autori koostatud.

Isik	Töökoht	Tööstaaž (aastates)
Õpetaja 1	Narva Pähklimäe Gümnaasium	3
Õpetaja 2	Narva Keeltelütseum	11
Õpetaja 3	Narva Kesklinna Kool	7
Õpetaja 4	Narva Kreenholmi kool	2
Õpetaja 5	Paju kool	5

Õpetajate üldine hinnang 9. klassi õpilaste funktsionaalsele lugemisoskusele

Esimese intervjuuküsimusega sooviti selgitada välja, kuidas eesti keele kui teise keele õpetajad hindavad 9. klassi õpilaste funktsionaalset lugemisoskust. Kõik intervjueeritud õpetajad olid ühel meelel, et õpilaste oskused selles valdkonnas on väga ebaühtlased. Õpetajad tõid esile, et klassides on esinenud suurt tasemevahet funktsionaalses

lugemisoskuses. Osa õpilastest on sujuvad lugejad ja suudavad teksti sisust hästi aru, teine osa tunneb raskusi isegi lihtsamate teabetekstide mõistmisega.

Õpilased on igasuguseid – mõned loevad kiiresti ja saavad ka sisust aru, aga teised... neil on ikka päris keeruline, eriti kui tegu on pika tekstiga ja seal on esitatud uued sõnad. (Õ3)

Paljud loevad küll teksti läbi, aga ei süvene. Vahel tundub, et nad tahavad lihtsalt kiiresti lõpuni jõua, mitte loetust aru saada. Kui neilt pärast midagi küsida, siis ei oska nad vastata. (Õ1)

(...) mõned mõistavad loetut hästi ja suudavad selle põhjal ka järeldusi teha, kuid teistel on raskusi isegi lihtsate tekstide lugemisega, rääkimata sisu mõistmisest. (Õ4)

Õpetajate vastused kinnitavad, et õpilaste funktsionaalse lugemisoskuse tase on väga erinev ning eeldab diferentseeritud lähenemist.

Õpetajate metoodilised võtted funktsionaalse lugemisoskuse arendamiseks

Teine küsimus hõlmas õpetajate kasutatavaid meetodeid funktsionaalse lugemisoskuse arendamiseks 9. klassis, keskendudes eelkõige sellele, milliseid võtteid ja lähenemisviise õpetajad rakendavad, kui sageli neid kasutatakse ning kuidas nad kohandavad meetodeid sõltuvalt tekstiliigist. Samuti uuriti, kas mõni meetod on osutunud teistest tõhusamaks ning kas ja kuidas kasutatakse interaktiivseid tööriistu.

Intervjueeritud õpetajad tõid välja mitmeid erinevaid meetodeid, mida nad kasutavad 9. klassi muukeelsete õpilaste funktsionaalse lugemisoskuse arendamisel. Enamik õpetajaid märkis, et nad rakendavad eri tüüpi tekste ja harjutusi. Eelistatakse ülesandeid, mis suunavad õpilasi loetust aru saama, järeldusi tegema ja infot analüüsima.

Kasutan erinevaid meetodeid: küsimuste koostamine loetu põhjal, lünkharjutused, sobitamisülesanded, vastuste leidmine tekstist (...). Hästi toimivad sobitamisülesanded, kui õpilased peavad tekstilõigud õigesse järjekorda panema või leidma konkreetsele väitele vastava koha tekstist. See aitab neil süveneda sisusse ja mõista tekstide ülesehitust. (Õ4)

Eriti tõhusaks peetakse ülesandeid, mis nõuavad tekstis orienteerumist ja selle loogilise struktuuri mõistmist, sest aitavad õpilastel paremini sisu seostada, infot süstematiseerida ja arendada tekstimõistmist.

Varieerin muidugi, palju sõltub tekstist ja tunniteemast. Kui tegu on ilukirjandustekstiga, siis lasen neil sageli ennustada, mis edasi juhtub, või kirjeldada tegelaste motiveeritust teksti sisule. Teabetekstide puhul keskendume rohkem info leidmisele ja küsimuste vastamisele. (Õ3)

Kõik sõltub tunniteemast ja teksti liigist. Meeldivad rühmatööd, kui õpilased koostöös tekstist vastuseid otsivad ja pärast esitavad. Rühmas iga õpilane töötab oma teksti osaga. See aitab paremini sisule keskenduda ja tekstiga süvitsi töötada. Individuaalne töö ei toimi sama hästi. (Õ2)

Funktsionaalse lugemisoskuse arendamisel valivad eesti keele kui teise keele Narva koolide õpetajad meetodid vastavalt tekstiliigile ja tunniteemale. Ilukirjanduse puhul tõhusaks peetakse loovamat lähenemist. Teabe tekstide mõistmiseks sobivad hästi rühmatööd, sest võimaldavad õpilastel jagada ülesandeid ja süveneda erinevatesse tekstiosadesse, soodustades tekstimõistmist.

Eelistan dialoogide lugemist rollide järgi, aga tegelikult sõltub tunniteemast, vahel palun leida tekstist midagi, mõnikord lihtsalt loeme ja tõlgime. Dialoogide lugemine meeldib, sest aitab keelt õppida. Õpilased pööravad tähelepanu sellele, kuidas midagi öeldakse. Pärast esitan küsimusi, et nad mõtleksid, mida tegelased ütlevad ja miks. (Õ1)

Meie koolis on erilised lapsed ja nendele hästi sobivad visuaalsed ülesanded, näiteks pärast lugemist skeemi joonistada või mõistekaardi, koomiksi. Koomiksid on minu lemmikvõte.

See sobib eriti hästi keerukamate tekstide puhul, sest aitab infot struktureerida ja samal aja keelt õppida. (Õ5)

Vastustest selgus, et funktsionaalse lugemisoskuse arendamisel on oluline kasutada õpilaste vajadustele vastavaid meetodeid, mis aitaksid keerulisi tekste struktureerida ja mõista. Erinevate õpilasarühmade vajaduste arvestamine on oluline osa meetodite valikul.

Õpetajad kinnitasid, et neid meetodeid kasutatakse tundides olenevalt teemast ja teksti keerukusest.

Pidevalt midagi kasutan. Igas tunnis tuleb lugeda, valin siis, mis paremini sobib. Iga meetodi sagedus sõltub tunniteemast. (Õ4)

Ilukirjandustekstidega töötame harva, 1-2 korda kuus, kuna õpikutes neid on vähe. Teabetekstidega töötame pidevalt. Küsimustele vastamist ja info leidmist harjutame peaaegu igas tunnis. (Õ3)

Meetodid töötavad siis, kui kasutatakse regulaarselt, mitte ainult aeg-ajalt. Rühmatööd nõuavad muidugi aega, sellepärast ei ole võimalik tihti korralda. Tavaliselt teen neid kord nädalas, aga igas klassis. Sagedamini kasutan küsimuste esitamist, sest ei võta palju aega. (Õ2)

Dialoge loeme 1-2 korda nädalas, kui tunniteemaga sobib. (Õ1)

Visuaalseid ülesandeid ei tee liiga tihti. Kord või paar korda nädalas, kui tekst tundub õpilastele keeruline. Tavaliselt esitan küsimusi teksti kohta. (Õ5)

Meetodite rakendamise sagedus sõltub teemast, tekstitüübist ja õppetunni ülesehitusest. Õpetajad kasutavad erinevaid meetodeid järjepidevalt, kuid valivad neid vastavalt tunni sisule ja õpilaste vajadustele.

Õpetajad kasutavad ka digitaalseid või interaktiivseid tööriistu. Õpetajate hinnangul digikeskkonnad pakuvad erinevaid ülesandeid, mis suunavad õpilasi otsima tekstist teavet, analüüsima sisu ning vastama mõistmisküsimustele. Õpilased saavad kontrollida ja vajadusel parandada vastuseid ning saada kohe tagasisidet.

Kasutan ka harjutusi Opiqust või E-koolikotist – neid saab üsna tihti kasutada, eriti kui tahan, et õpilased saaksid kohe tagasisidet. Tavaliselt teen seda paar korda nädalas, olenevalt teemast. (Õ4)

Mõnikord kasutan Mentimeeterit või Kahooti, et kontrollida, kui hästi nad tekstist said aru. See lisab mängulisust ja hoiab nende tähelepanu. (Õ1)

Digivahendid aitavad ka siis, kui tekstiga töötamine käib kodus, siis võib mitu korda teksti üle lugeda ja vastuseid parandada. (Õ5)

Digilahendused võimaldavad vajadusel teksti korduvalt lugeda ja vastuseid täiendada, mis toetab sügavamalt teksti mõistmist ja analüüsimist.

Eelmainitust võib järeldada, et funktsionaalse lugemisoskuse arendamiseks kasutatavate meetodite valik ei sõltu otseselt õpetajate tööstaažist ega koolist, kus nad töötavad. Pigem mõjutavad meetodite valikut õpetajate teadlikkus, isiklikud eelistused, õpilaste vajadused ning konkreetsed õppeolukorrad. Olenemata õpetaja kogemusest või töökoha eripärast peetakse oluliseks õpilaste huvide ja keeletaseme arvestamist, tekstide mitmekesisust ning meetodite paindlikku kohandamist. Sellest lähtub, et meetodite tulemuslik kasutamine on seotud professionaalse refleksiooni ja valmisolekuga proovida erinevaid lähenemisviise.

Üldiselt võib öelda, et funktsionaalse lugemisoskuse arendamiseks kasutavad intervjuueeritud õpetajad mitmekesiseid ja läbimõeldud meetodeid. Peamiselt eelistatakse ülesandeid, mis suunavad õpilasi teksti sügavamalt mõistma. Levinumad võtted on küsimuste esitamine teksti kohta ja info otsimine tekstist. Rakendatakse ka aktiivõppemeetodeid, visuaalseid ülesandeid (mõistekaardid) ning loovad tööd (koomiksid). Visuaalsed ülesanded, nagu mõistekaardid ja koomiksid, on eriti tõhusad keerukate tekstide puhul ning sobivad hästi erivajadustega õpilastele. Meetodite kasutamise sagedus õpetajate sõnul varieerub, kuid nad rõhutavad regulaarsuse olulisust. Digitaalseid tööriistu kasutavad õpetajad, et pakkuda vaheldust, kohest tagasisidet ja iseseisva õppimise võimalust.

Kõige tõhusamad meetodid õpetajate hinnangul

Narva koolide eesti keele kui teise keele õpetajate hinnangul ei ole funktsionaalse lugemisoskuse arendamiseks üht ainsat tõhusat meetodit, sest erinevad meetodid täidavad erinevaid eesmärke.

Minu kogemus näitab, et töötavad hästi ülesanded, kus õpilased peavad leidma tekstist võtmesõnu või koostama pealkirja lõigule. See sunnib neid sisusse süvenema ja mõistma, millest täpselt jutt käib. Küsimuste esitamine ja info leidmine on rutiin, õpilased on sellega juba harjunud ja tihti see ei toimu nii produktiivselt kui uus tegevus. Peale seda kiiremad õpilased lõpetavad ülesanded ruttu ja ootavad, kui teised lõpuni jõuavad, aga tunni aeg on piiratud. (Õ3)

Praktikas olen näinud, et funktsionaalset lugemisoskust arendavad hästi rühmatööd. Koos töötades süvenevad õpilased teksti sisusse, otsivad vastuseid, selgitavad mõtteid ja õpivad üksteiselt. (Õ2)

Vastused näitavad, et tulemusliku funktsionaalse lugemisoskuse arendamiseks sobivad ülesanded, mis nõuavad tekstisisu analüüsi ja aktiivset kaasamõtlemit.

Loovülesanded hästi töötavad. Kui õpilane peab pärast lugemist midagi looma – näiteks koostama küsimusi, tegema kokkuvõtte või isegi väikese ettekande, siis on tal rohkem motivatsiooni tekstist aru saada. See on tõhusam kui lihtsalt valikvastustega tööleht. Küsimuste esitamine ka töötab, aga ei ole nii hästi ja vajab paindlikkust. Mõnele sobib töö tekstiga suurepärastel, teisel on raskusi isegi küsimuse mõistmisega. Kasutan vahel visuaalseid abivahendeid või loen küsimused koos klassiga läbi. Individuaalsus tuleb kindlasti arvesse võtta. (Õ5)

Õpetaja sõnadest on selge, et tõhusalt toetavad funktsionaalse lugemisoskuse arengut loovülesanded, kuna suurendavad õpilaste motivatsiooni ja panevad neid sügavamalt tekstiga tegelema.

Märkasini, et aitavad ülesanded, kus õpilased saavad ise valikuid teha – näiteks valida lõigust kõige olulisema mõtte või otsustada, milline väide vastab kõige paremini tekstile.

Küsimuste esitamisest on nad vahel väsinud, sest see on muutunud nende jaoks rutiinseks. Kui igas tunnis tuleb jälle vastata küsimustele, siis kaob huvi ja motivatsioon. (Õ4)

Olen kogenud, et dialoogid toetavad märkimisväärselt teksti mõistmist ja keelelist arengut. Kui tekstis on dialoog, siis lasen õpilastel rollide järgi lugeda. Kui nad loevad oma osa väljendusrikkalt, siis elavad nad rohkem sisse ja loetust arusaamine paraneb. (Õ1)

Tõhusamaks meetodiks peavad eesti keele õpetajad ka rollimänge, sest selle rakendamine suureneb õpilaste süvenemist teksti sisusse ning areneb võime kriitiliselt hinnata loetut. Rõhutatakse ka dialoogide lugemist, sest toetab tekstimõistmist ja aitab teksti süveneda.

Tulemused näitavad, et Narva koolide eesti keele kui teise keele õpetajate sõnul osutuvad tõhusaks need meetodid, mis suunavad õpilasi aktiivselt tekstiga tegelema. Nende tähelepanekul funktsionaalset lugemisostkust arendavad hästi ülesanded, kus õpilased peavad ise koostama pealkirju, valima võtmesõnu, tegema kokkuvõtteid või looma midagi uut. Õpetajate meelest õpilaste kaasamine aktiivse ja loova tegevuse kaudu suurendab ka nende motivatsiooni teksti analüüsida. Tuuakse ka esile, et erineva tasemega õpilased vajavad diferentseeritud lähenemist ja paindlikkust. Diferentseerimine võimaldab kohandada ülesandeid vastavalt õpilaste oskustele, paindlikkus aitab õpetajal reageerida klassi hetkevajadustele ning kohandada tegevusi vastavalt õpilaste vajadustele, mis annab võimalust areneda õpilastel funktsionaalset lugemisostkust oma tasemel.

Traditsioonilised meetodid nagu küsimustele vastamine ja info leidmine tekstist, on kasulikud, kuid võivad muutuda rutiinseks ja vähem motiveerivaks. Õpetajad märgivad, et kuigi küsimustele vastamine ja info leidmine tekstist on oluline osa lugemisostkuse arendamisest, võib see muutuda igavaks, kui seda kasutatakse liiga sageli.

Üldiselt Narva koolide õpetajate arvates tõhusamad on need meetodid, mis võimaldavad õpilastel ise aktiivselt osaleda, koostööd teha ja tekstiga loovalt töötada. Samas tuleb arvestada õpilaste erinevaid võimeid ning vältida meetodite liigset korduvust, et säilitada õpilaste motivatsiooni.

Valitud meetodite mõju õpilaste funktsionaalse lugemisostkuse arengule

Intervjueeritud Narva koolide õpetajad on ühel meelel, et nende poolt rakendatud meetoditel on tajutav mõju funktsionaalse lugemisostkuse arengule. Esile tõstavad õpetajad need võtted, mille rakendamine on toonud positiivseid tulemusi. Märgatavad edusammud kinnitavad, et metoodiline paindlikkus ja diferentseeritud lähenemine toetavad funktsionaalse lugemisostkuse arengut.

Rühmatööd on kindlasti andnud häid tulemusi. Koostöös töötades arutlevad nad rohkem ja aitavad üksteisel teksti paremini mõista. Märkan, et paljud õpilased, kes varem olid vaiksemad, hakkavad aktiivsemalt osalema. Näiteks kui nad peavad koos vastuseid leidma või mõtteid esitama, siis on rohkem arutelu ja teksti mõistmine on sügavam. Arengut hindan nii suulise esitluse kui ka kirjalike tööde kaudu. Kui rühmatöö tulemuseks on kokkuvõte või ettekanne, siis kohe näen, kuivõrd nad on teksti sisust aru saanud. (Õ2)

Õpetaja sõnadest võib järeldada, et rühmatööl on positiivne mõju funktsionaalse lugemisoskuse arengule. Koostöös arutlemine ja lahenduste otsimine soodustavad sügavamat teksti mõistmist ning kaasavad ka neid õpilasi, kes tihti jäävad tagaplaanile.

Kui kasutan ülesandeid, kus tuleb pealkirjastada lõike või leida võtmesõnu, siis näen selgelt, kuidas õpilased süvenevad rohkem teksti sisusse. Varem jäid nad tihti pinnapealseks, aga nüüd püüavad mõista ka varjatud tähendusi. See näitab edasiminekut. Arengut mõõdan iseseisvate lugemisülesannete kaudu. Kui õpilased suudavad ilma abita teksti analüüsida, siis tean, et nad on oma lugemisoskust täiendanud. (Õ4)

Selle õpetaja kogemus näitab, et tema poolt valitud meetodid suunavad õpilaste tähelepanu sisule ja toetavad varjatud tähenduste märkamist.

Märkan, et funktsionaalne lugemisoskus on paranenud just siis, kui õpilased saavad ise valida ja otsustada, mis neile tekstis oluline tundub. See iseseisvus aitab neil paremini mõista loetut ja teksti analüüsida. Nad ei oota enam juhiseid, vaid töötavad tekstiga iseseisvalt. Tulemusi hindan valikvastuste ülesannete ja arutelude abil. Näiteks kui palun neil valida lõigust kõige olulisem mõte ja õigustada valikut, siis saan kohe aru, kas teksti sisu on mõistetud või ei ole. (Õ3)

Selle vastuse alusel võib öelda, et valikuvabaduse andmine suurendab õpilaste iseseisvust ja toetab sügavamat arusaamist tekstist, kujuneb kriitilist mõtlemist ja analüüsioskust.

Loovülesanded motiveerivad ja arendavad samal ajal. Kui õpilased peavad loovtööd tegema, siis töötlevad nad infot sügavamalt. Loovtööd arendavad ka keeleline väljendusoskus, sest töö käigus otsivad õpilased sobivaid sõnu ja väljendusi ning mõtlevad mis järjekorras neid panna. Edasimineku hindamiseks kontrollin mõttestruktuur ja keelelist väljendust. Kui mõttestruktuur on loogiline, sõnavara on mitmekesine ja nad suudavad sidusalt mõtte edasi anda, siis võib öelda, et õppetegevus on olnud tulemuslik. Väga hästi on nähtav tekstist arusaamine mõistekaardi ja koomiksi koostamisel. (Õ5)

Dialoogide kasutamine aitab õpilastel paremini keskenduda teksti sisule ja mõelda loetu üle. See parandas ka nende arusaamist teiste tüüpi tekstidest. Nad muutusid tähelepanelikumaks, märkavad rohkem detaile. Kui saavutused on, siis on see kohe

nähtav. Kui nad saavad küsimustele vastata ja tekstist vajalikke leida, siis andis meetod tulemuse. (Õ1)

Selle õpetaja märkuse põhjal selgus, et dialoogide kasutamine toetab sisulist mõistmist ja suurendab õpilaste tähelepanelikkust.

Üldjoontes kinnitavad Narva koolide õpetajate vastused, et meetodite mõju on nähtav, aga teadlik ja paindlik metoodiline valik toetab märgatavalt õpilaste funktsionaalse lugemisoskuse arengut. Meetodite tõhususe hindamiseks valitvad eesti keele kui teise keele õpetajad mitmekesiseid võtteid, mis võimaldavad jälgida õpilaste edusamme nii individuaalsel kui rühma tasandil. Õpetajate arvates funktsionaalse lugemisoskuse arendamine on tõhus eelkõige siis, kui õpilased on aktiivsed osalejad õppeprotsessis.

Õpilaste märkimisväärsed saavutused

Narva koolide õpetajad on märganud, et erinevate meetodite rakendamine mõjutab positiivselt õpilaste funktsionaalse lugemisoskuse arengut. Kuigi areng ei pruugi alati olla kiire või ühtlane, on toonud õpetajad välja, et mõned lähenemisviisid aitavad õpilastel paremini funktsionaalset lugemisoskust arendada.

Jah, olen märganud küll muutusi. Eriti nende õpilaste puhul, kes varem ei tahtnud üldse tekstidega tegeleda. Kui hakkasin loovtööd kasutama, siis märkasin, et nad tähelepanelikum tekste loevad. (Õ5)

Ma olen küll märganud, et kui me oleme rohkem harjutanud võtmesõnade leidmist ja teksti struktureerimist, siis õpilased leiavad vajaliku info palju kiiremini. Varem otsisid nad pikalt või jäid üldse hätta, aga nüüd oskavad kohe vaadata, kus see oluline koht on. (Õ4)

Näen, et kui kasutame rühmatöid, siis nad oskavad üksteisega rääkides kiiresti jõuda teksti põhisisuni. Ei lähe enam aega selle peale, et aru saada, millest üldse jutt on. (Õ2)

Vastustest on selge, et mõnede meetodite rakendamine andis positiivseid tulemusi funktsionaalse lugemisoskuse arengul. Narva koolide õpetajad ei täheldanud märkimisväärsed või kiireid õpilaste edusamme, kuigi on nende tähelepanekutest nähtav, et õpilaste funktsionaalse lugemisoskuse tase on paranenud. Õpetajad märkasid, et rakendatud

meetodite abil paranes õpilaste oskus leida vajalikku teavet tekstist, teksti mõistmine ning analüüsi oskus.

Väljakutsed ja piirangud

Arvestades õpetajate suurt töökoormust ja ajapuudust, võib eeldada, et neil on keeruline pidevalt uusi meetodeid välja töötada ja katsetada. Lisaks sellele võivad õpetajad olla tihti seotud standardiseeritud õpikute ja õppekavade järgimisega, mis muudab paindlikkuse ja katsetuste tegemise keeruliseks.

Narva koolide õpetajad mainivad erinevaid takistusi, sealhulgas õpilaste erineval tasemel keeleoskus ja madal motivatsioon, ajapuudus, ressursipuudus ja töökoormus.

Üks suurimaid väljakutseid on see, et klassis on väga erineva keeleoskusega õpilased. Kui osa saab tekstist kiiresti aru, siis teised vajavad palju rohkem aega ja selgitusi. Sama ülesanne ei toimi kõigi puhul võrdselt. (Õ1)

Ajapuudus on pidev mure. Funktsionaalse lugemisoskuse arendamine vajab aega ja süvenemist, aga õppekava surub peale tempo, mida on raske järgida, kui tahaks tegelikult rohkem arutada ja süvitsi minna. (Õ2)

Õpetajate vastused on kooskõlas sellega, funktsionaalse lugemisoskuse arendamisel seisavad õpetajad silmitsi mitme olulise piiranguga. Esiteks on erineva keeleoskuse tasemega õpilased, mistõttu ei toimi samad ülesanded kõigi jaoks võrdselt. Teiseks funktsionaalse lugemisoskuse areng nõuab õpetajalt pidevat kohandamist ja diferentseerimist, mis omakorda tähendab suuremat ajakulu. Samal ajal õppekava seab kindla tempo ja mahu, mida tuleb järgida. Need tegurid piiravad võimalusi kasutada soovitud meetodeid nii tihti, kui tahaks.

Tegelikult on keeruline leida tekste, mis õpilasi huvitaksid. Liiga palju on kohustuslikke asju – kontrolltööd, arvestused, õppekava nõudmised, mis piirab valikuvõimalusi. Ma tean, et mingi põnev või eluline tekst sobiks teemasse palju paremini, aga kuna pean järgima kindlaid nõudeid, jääb see lihtsalt kõrvale. Ja muidugi ajapuudus... See mõjutab kõike. Tahaks teha rohkem loovtööd tekstidega, aga reaalsus seab oma piirid. (Õ5)

Ülesannete koostamine, mis oleksid korruga arendavad ja huvitavad, on ajamahukas tegevus. Iga kord ei saa lihtsalt võtta valmis töölehte ja klassi ette panna, tuleb mõelda, kuidas see konkreetse klassi, tunniteema ja tekstiga sobib. Lisaks ei ole piisavalt tuge ega ressursse, et kasutada erinevaid ja vaheldusrikkaid meetodeid. Tuleb palju ise leiutada ja olemasolevaid materjale kohandada. (Õ3)

Õpetajate vastused näitavad, et funktsionaalse lugemisoscuse arendamist piiravad nii süsteemsed kui ka praktilised tegurid. Narva koolide õpetajad tunnevad, et tekstide valik on sageli piiratud õppekava nõuete tõttu. Kuigi nad sooviksid pakkuda mitmekesisemaid ja loovamaid ülesandeid, takistab seda ajapuudus. Õpetajate sõnadel arendavate ja huvitavate ülesannete koostamine nõuab palju eeltööd ning sageli tuleb sobivaid materjale ise luua või olemasolevaid kohandada.

Narva koolide eesti keele kui teise keele õpetajate kogemused näitavad, et funktsionaalse lugemisoscuse arendamine on seotud mitme väljakutsega, millele ei ole lihtsaid ega üheseid lahendusi. Nad nimetavad õpilaste erinevat keeleoscust ja õpivajadusi, õppekava nõudmisi ja ajapuudust, mis piiravad võimalusi tõhusama meetodi valikul. Narva koolide õpetajatel ei ole piisavalt aega, tuge ja lisamaterjale, et luua põhjalikke, läbimõeldud ja õppija tasemele vastavaid funktsionaalset lugemisoscust arendavaid ülesandeid. Õpetajad peavad pidevalt leidma tasakaalu erinevate ootuste ja piirangute vahel.

Õpilaste tagasiside õpetajate valitud meetoditele

Õpilaste arvamus arengust on oluline, sest see aitab õpetajatel aru saada, kuidas valitud meetodid toimivad ja kas need vastavad õpilaste vajadustele. Õpilaste tagasiside annab õpetajatele väärtuslikku teavet meetodite efektiivsuse kohta. Samuti annab võimaluse jälgida õpilaste edusamme funktsionaalse lugemisoscuse arengul, tuues esile tugevused ja valdkonnad, kus on veel arenguruumi.

Ma püüan iga tunni lõpus võtta paar minutit, et küsida, kuidas mingi ülesanne mõjus võikas tekst oli arusaadav. Mõnikord teeme ka väikseid refleksioonilehti. See aitab mul hinnata meetodi tõhusust. Jah, see võtab aega, aga ma tunnen, et see on vajalik. (Õ4)

Ausalt öeldes ma ei küsi tihti tagasisidet. Tavaliselt ise märkan kuivõrd hästi mõni meetod toimib. (Õ2)

Tegelikult ma ei kogu tagasisidet järjepidevalt. Võib-olla tahaksin, aga sageli lihtsalt ei jää selleks aega. (Õ3)

Kui proovin uut meetodit, siis tahan muidugi teada, kuidas see töötab, aga iga kord seda ei tee. (Õ5)

Narva koolide eesti keele kui teise keele õpetajate arvates tagasiside kogumine õpilastelt on küll oluline, kuid nad ei tee seda järjepidevalt. Peamiselt toetuvad õpetajad oma õpetajakogemusele ja igapäevastele tähelepanekutele, jälgides õpilaste tööde tulemusi. Õpetajad toovad välja, et tagasiside kogumine võtab tunnis väärtuslikku aega, aga tunni jooksul tuleb katta mitmeid õpieesmärke. Samas rõhutavad mõned õpetajad, et isegi lühike suuline küsimus võib anda väärtuslikku infot rakendatud meetodi kohta.

Narva koolide õpetajate vastustest võib järeldada, et kuigi tagasiside aitab mõista, kuidas erinevad meetodid toimivad, seab igapäevane ajasurve selle kogumisele piirid.

Õpetajate soovitusel ja ettepanekud funktsionaalse lugemisoskuse arendamiseks

Jälgides õpilaste funktsionaalse lugemisoskuse arengut said Narva koolide õpetajad väärtuslikku kogemust erinevate õpetamismeetodite tõhususe kohta ja olid valmis neid kogemusi jagama.

(...) Erinevate tasemete jaoks on oluline pakkuda ülesandeid, mis on piisavalt väljakutsuvad, aga mitte liiga keerulised. Samuti tuleb ülesandeid kohandada vastavalt õpilaste keeleoskusele. (Õ5)

Kui õpilased ei ole huvitatud tekstist, siis on neil raske sellele keskenduda ja sellest aru saada. (Õ2)

Püüdke valida tekste, mis on seotud õpilaste huvidega või aktuaalsete teemadega. Õpilasi võiks harjutada lugema ka igapäevaelu tekste – näiteks ajalehti, artikleid internetis või isegi menüüsid ja reklaame. Kui nad mõistavad, et lugemine ei ole ainult kooli jaoks, vaid ka nende igapäevaelu osa, on nad rohkem motiveeritud. (Õ1)

Funktsionaalse lugemisoskuse arendamiseks on oluline, et tekstide ja ülesannete keerukus suureneks järk-järgult. Õpilased ei suuda kohe lugeda keerukaid ja pikki tekste. (Õ4)

Narva koolide õpetajate meeles on oluline funktsionaalse lugemisoscuse arendamiseks valida meetodeid, mis oleks kohandatud õpilaste keeleoscuse ja arengutasemega. Ülesanded peavad olema piisavalt väljakutsuvad, kuid mitte liiga keerulised, et õpilased saaksid nendega hakkama ja seeläbi oma lugemisvõimekust arendada. Narva koolide õpetajate arvamusel on oluline, et valitud tekstid oleksid seotud õpilaste huvide ja igapäevaelu kontekstiga, kuna see suurendab nende motivatsiooni ja tähelepanu. Õpetajad rõhutavad, et funktsionaalse lugemisoscuse arendamine nõuab järk -järgulist keerukuse suurenemist, et õpilased ei tunneks end ülekoormatuna.

Vajan täiendkoolitusi, mis keskenduvad funktsionaalse lugemisoscuse arendamisele ja kaasaegsete õppemeetodite kasutusele. (Õ1)

Oluline on pakkuda õppevara, mis oleks ajakohane. Praegused õpikud on vananenud ja nõuavad uuendamist. (Õ3)

Olen seisukohal, et õppevara peab olema kaasahaarav ja motiveeriv. Materjalid on vananenud. Me vajame rohkem kaasaegseid lugemisülesandeid ja -materjalide valikut, mis on seotud aktuaalsete teemadega. (Õ4)

(...)Kollegide vahelise koostöö arendamine. Kui jagame oma kogemusi ja meetodeid, saame üksteiselt õppida. (Õ2)

Üldiselt on Narva koolide õpetajad seisukohal, et funktsionaalse lugemisoscuse arendamist saab tõhusamalt toetada kaasaegse õppevara kasutamine, vahetus kogemusega ning täiendkoolituste korraldamine. Õpetajate arvamusel need võtted annavad võimalust uuendada oma teadmisi selles valdkonnas, õppida uusi meetodeid ja lähenemisviise funktsionaalse lugemisoscuse arendamiseks, valida sobivaid jõukohaseid ja kaasaegseid

5. ARUTELU

Magistritöö eesmärk oli uurida, kuidas eesti keele kui teise keele õpetajad arendavad 9. klassi õpilaste funktsionaalset lugemisoskust, milliseid meetodeid nad selleks kasutavad ning kuidas nad hindavad nende meetodite tõhusust. Selleks viidi läbi empiiriline uuring, mis koosnes kahest osast: veebipõhisest küsitlusest ja poolstruktureeritud intervjuudest.

Küsitluse ja intervjuude abil selgitati välja, milliseid võtteid kasutavad Narva koolide õpetajad oma praktikas funktsionaalse lugemisoskuse arendamiseks, kui sageli neid rakendatakse, kuidas valitud meetodid mõjutavad õpilaste funktsionaalse lugemisoskuse arengut, milliseid meetodeid peetakse kõige efektiivsemateks ja millised piirangud on esitatud meetodite valikul.

Intervjuude ja küsitluse andmete analüüsimisel selgus, et vastanud õpetajatel oli erinev tööstaaž, mis võimaldas saada mitmekesise ülevaate nende kogemustest ja lähenemistest funktsionaalse lugemisoskuse arendamisel. Varem tehtud uuring (Podolsky jt, 2019) näitab, et õpetajate töökogemus võib mõjutada meetodite valikut ja rakendamist. Selles uuringus aga selliseid erisusi ei täheldatud – õpetajate staaži ja kasutatavate meetodite vahel olulisi erinevusi ei ilmnenud.

Uurimustulemused näitasid, et õpetajate seas on levinud arusaam, et õpilaste funktsionaalne lugemisoskus on ebaühtlane. Nii küsitluse kui ka intervjuu tulemuste põhjal on esitatud klassides suuri erinevusi õpilaste lugemis- ja keeleoskuses, mis nõuab paindlikke meetodite valikut, et toetada erineva tasemega õppijaid. Teaduskirjanduse põhjal tuleb õpilaste ebaühtlase funktsionaalse ja keelelise taseme korral kohandada õpet ning pakkuda nõrgematele sihipärast tuge (Grabe; Zhang, 2016; Rickets jt, 2007; Phala, Hugo, 2022).

Mõlemas uuringuosas ilmnes, et keerulisemad ja teaduslikud tekstid põhjustavad õpilastele enim raskusi, eriti siis, kui tekstides on keeruline sõnavara, pikk lauseehitus ja tihe informatsioon. Sellest tulenevalt on õpetajad sunnitud valima sobivaid strateegiaid ja toetavaid tegevusi, et aidata õpilastel tekste paremini mõista (Chou, 2011; Hudson, 2005; Betta, 2009).

Küsitluse ja intervjuude tulemused näitasid, et Narva koolide 9. klassi eesti keele kui teise keele õpetajad kasutavad funktsionaalse lugemisoskuse arendamiseks erinevaid meetodeid, kombineerides nii traditsioonilisi kui ka aktiivõppevõtteid.

Küsitluse andmetel kasutatakse sagedamini traditsioonilisi meetodeid, nagu harjutuslehtede täitmine, teksti põhjal küsimustele vastamine, sõnavara töölehed ja grammatikaülesanded. Noor (2023) on kirjutanud, et õpetajad hindavad selliste meetodite struktureeritust, keeleoskuse arendamise järjepidevust ja lihtsust rakendamisel suurtes klassides. Intervjuude käigus selgus, et traditsiooniliste meetodite liigne kasutus võib vähendada õpilaste motivatsiooni ja aktiivset osalust. Samal ajal aktiivõppemeetodid on kaasahaaravamad, meeldivad õpilastele ning julgustavad neid õpiprotsessis osaleda. Kuigi intervjuueeritud õpetajad hindavad aktiivõppemeetodite mõju positiivselt, kasutatakse neid harva. Sama tendents ilmnes ka küsitluses: õpetajad tunnustavad aktiivõppe väärtust, kuid rakendavad neid võtteid vähe. Mõlema andmekogumismeetodi tulemused näitavad, et aktiivõppemeetodite kasutamist piiravad õpetajate suur töökoormus, ajapuudus ning ettevalmistuse vajadus. Selle tõttu eelistatakse traditsioonilisi küsimustepõhiseid meetodeid, kuna neid on lihtsam ja ajasäästlikum rakendada igapäevases õppetöös. Teaduskirjanduses rõhutatakse aktiivõppemeetodite efektiivsust funktsionaalse lugemisoskuse arendamisel, kuna need soodustavad õpilaste aktiivset kaasatust, mõtestatud õppimist ja kriitilist mõtlemist. Aktiivõppe käigus analüüsivad õpilased tekste, loovad seoseid oma kogemustega ning kasutavad loetut praktilistes olukordades (Güneyli, (2008; Iskandarwassid, Sunendar, 2008; Boakye, 2021).

Küsitluse vastuste analüüs näitas, et õpilaste tagasiside kogumine toimib pigem juhuslikult ning ei ole süsteemne. Intervjuudes ilmnes, et õpetajad toetuvad meetodite tõhususe hindamisel enamasti oma isiklikele tähelepanekutele, mitte õpilaste tagasisidele. Sellest järeldub, et õpilaste tagasisidet tuleks süsteemsemalt koguda, kuna see võimaldab õpetajal paremini mõista kasutatud meetodite tõhusust ja teha vajadusel kohandusi. Teaduskirjanduse põhjal aitab tagasiside muuta õpetamist õppijakeskseks ja tõhusamaks. (Adarkwah, 2021).

Selgus, et õpetajad näevad õpilaste funktsionaalse lugemisoskuse arengus positiivseid tulemusi. Õpilaste suutlikkus leida, mõista ja hinnata teavet on õpetajate hinnangutel paranenud ja toonud kaasa märgatava edasimineku. Toetudes varasematele uuringutele võib öelda, et erinevad funktsionaalset lugemisoskust arendavad meetodid toetavad erinevaid lugemisoskuse komponente. Seetõttu on oluline kombineerida õpetamises erinevaid lähenemisviise, et tagada kõigi oskuste areng ning toetada õppijaid nende individuaalsetest

vajadustest lähtuvalt (Noor, 2023; Thandar, 2019; Iskandarwassid ja Sunendar, 2008; Boakye, 2021).

Digivahendite kasutamine tuli välja eelkõige küsitluses, kus toodi esile nende motiveeriv mõju ja kiire tagasiside võimalus, kuid samal ajal nende piiratud kasutamine. Intervjuu tulemused näitasid, et digivahendid nagu Opiq ja E-koolikott, kasutatakse regulaarselt ja aitavad hoida õpilaste tähelepanu, võimaldavad materjalidega korduvalt töötada ja vastuseid vajadusel parandada. Teaduskirjandus viitab sellele, et digikeskkonna kasutamine toetab tõhusalt funktsionaalse lugemisoskuse arendamist. Veebipõhine lugemine aitab arendada mitmekesiseid oskusi, nagu sihipärane teabeotsing, märksõnade loomine, allikate kriitiline hindamine, õppijate kriitilist mõtlemist, loetu seostamine praktiliste olukordadega ja digitaalset kirjaoskust, mis on olulised tänapäevases hariduses ja infoühiskonnas toimetulekuks (Leu jt, 2011).

Mõlema uuringuosa tulemuste analüüsimisel selgus, et paljud õpetajad tunnevad puudust ajakohastest ja õpilaste tasemele vastavatest õppematerjalidest, visuaalsetest abivahenditest ning meetodilistest juhenditest, mis toetaksid funktsionaalse lugemisoskuse arendamist. Küsitluses osalenud õpetajad toonivad, et olemasolevad vahendid ei kata alati õpilaste erinevaid vajadusi ega aita piisavalt keerulisemate tekstide mõistmisel. Intervjuudes tõid õpetajad lisaks esile praktiliste koolituste ja kolleegidega koostöövõimaluste vajaduse, kuna tõhusaid õpetamismeetodeid ei omandata üksnes kogemuse kaudu, vaid vajatakse ka teadlikku juhendamist ja tuge. Nii küsitlus kui ka intervjuud viitavad sellele, et õpetajate professionaalne areng ja meetodiline toetus on olulised, et tõhusalt arendada õpilaste funktsionaalset lugemisoskust. Sama on esile toonud ka Pearson (2020), Podolsky jt (2019), Liang, Dole (2006) ja Tiba (2023).

Uuringu tulemustest võib järeldada järgmist:

- Funktsionaalse lugemisoskuse arendamine on õpetajate jaoks oluline, kuid väljakutseid pakkuv valdkond;
- Narva koolide õpetajad kasutavad mitmesuguseid meetodeid funktsionaalse lugemisoskuse arendamiseks;
- Kõige tõhusamateks meetoditeks peetakse aktiivõppemeetodeid, kuid neid kasutatakse harva just eeltoodud piirangute tõttu;

- Traditsiooniliste meetodite liigkasutus võib õpilaste motivatsiooni vähendada, mistõttu on oluline õpetamisviise mitmekesistada;
- Kõige suuremaks takistuseks peetakse õpilaste ebaühtlast keeleoskust, aega puudust, õppekava tihedust ja ressursside vähesust.

Uurimisküsimused ja vastused

1. Kuidas arendavad eesti keele kui teise keele õpetajad 9. klassis funktsionaalset lugemisoskust?

Õpetajad kasutavad mitmesuguseid meetodeid, kombineerides traditsioonilisi harjutuslehti ja küsimustepõhiseid ülesandeid aktiivõppemeetoditega. Samuti kasutatakse digivahendeid (nt Opiq, E-koolikott), mis toetavad õpilaste iseseisvat tööd ning pakuvad kiiret tagasisidet. Õpetajad kohandavad meetodeid vastavalt õpilaste keeleoskuse tasemele, mis klassides on sageli väga erinev.

3. Kuidas hindavad õpetajad nende meetodite tõhusust?

Õpetajad hindavad kõige tõhusamateks **aktiivõppemeetodeid**, kuna need suurendavad õpilaste huvi, kaasatust ja arendavad kriitilist mõtlemist. Samuti peetakse tõhusaks **digivahendeid**, mis võimaldavad iseseisvat töötamist ja annavad kiiret tagasisidet.

5.3 Töö piirangud.

Kuigi uuringus osalesid mitu Narva koolide õpetajat, ei saa saadud tulemusi täiel määral üldistada kogu piirkonna õpetajaskonnale, kuna valim ei hõlmanud kõiki Narva koolide eesti keele kui teise keele õpetajaid ega kõiki võimalikke õpetamisviise. Iga kool ja õpetaja võib kasutada erinevaid meetodeid, sõltuvalt kooli eripärast, õpilaste eesti keele ja funktsionaalse lugemisoskuse tasemest ning õpetaja isiklikest kogemustest.

KOKKUVÕTE

Magistritöö eesmärk oli uurida, kuidas eesti keele kui teise keele õpetajad arendavad 9. klassi õpilaste funktsionaalset lugemisioskust, milliseid meetodeid nad selleks kasutavad ning kuidas nad hindavad nende meetodite tõhusust. Eesmärgist ja uurimisküsimustest lähtuvalt oli valitud uuringu läbiviimiseks kombineeritud uurimisviis, kasutades andmekogumiseks küsitluse ja intervjuud. Eesmärkide määramisel lähtuti uuringust (PISA, 2022), mis näitas, et Narva koolide õpilaste funktsionaalne lugemisõskus on madal tasemel. Selline olukord toob esile vajaduse tõhustada õpetamispraktikaid ja uurida, millised meetodid aitaksid õpilastel arendada vajalikke lugemisõskusi, et nad saaksid paremini toime tulla keerukamate tekstide mõistmisega.

Uuringust ilmses, et õpetajad peavad funktsionaalse lugemisõskuse arendamist oluliseks, kuid sageli keeruliseks ülesandeks, kuna õpilaste keele- ja funktsionaalne lugemisõskus on ebaühtlased. See seab vajaduse paindlike ja diferentseeritud õpetamismeetodite järele. Narva koolide õpetajad kombineerivad oma praktikas traditsioonilisi ja aktiivõppevõtteid, kuid eelistus kaldub siiski traditsiooniliste meetodite – nagu harjutuslehed, sõnavaraülesanded ja küsimustepõhised harjutused – poole. Neid peetakse ajasäästlikeks ja kergemini rakendatavateks tiheda õppekava raames.

Aktiivõppemeetodid, nagu arutelude, rühmatööde ja tekstilooime kasutamine, on õpetajate arvates küll märksa tõhusam tekstimõistmise arendamisel, kuid nende rakendamist piiravad suur töökoormus, ajapuudus ning ettevalmistuse vajalikkus. Siiski näevad õpetajad neis meetodites suurt potentsiaali ning väljendavad soovi neid rohkem kasutada, kui tingimused seda võimaldaksid.

Meetodite tõhusust hindavad õpetajad peamiselt oma praktiliste kogemuste ja üldiste hinnangute põhjal. Süsteemse tagasiside kogumine õpilastelt on pigem juhuslik ning mitte piisavalt levinud, kuigi just õpilaste tagasiside kaudu oleks võimalik saada selgem pilt meetodite tegelikust mõjust funktsionaalse lugemisõskuse arengule ja õpilaste motivatsioonile.

Lisaks selgus, et õpetajad tunnevad puudust ajakohastest ja õpilaste tasemele vastavatest õppematerjalidest, meetodilistest juhenditest ja visuaalsetest abivahenditest. Rõhutati ka vajadust praktiliste koolituste ja kolleegide vahelise koostöö järele, mis aitaksid uusi õpetamisvõtteid rakendada ja tugevdada õpetaja professionaalset arengut.

Kokkuvõtvalt võib öelda et funktsionaalse lugemisoscuse arendamine on Narva koolides tähtsal kohal, kuid selle tulemuslikkus eeldab järjepidevat metoodilist arengut, õpetajate toetamist ja õpilaste tagasiside kaasamist. Oluline on kasutada kaasaegseid ja kaasahaaravaid õppemeetodeid ning digivahendeid, korraldada õpetajate koostööd, luua tervikliku toe nii õpilastele kui ka õpetajatele, mis aitab saavutada püsivaid tulemusi. Ainult nii on võimalik vastata õppijate mitmekesistele vajadustele ja parandada nende funktsionaalset lugemisoscust tõhusalt.

KASUTATUD KIRJANDUS

Abdulmumini, I. (2023). *Reading Comprehension Difficulties: Problems and Strategies*.

International Journal of Innovative Language, Literature & Art Studies 11(4):48-54, Oct.-

Dec. <https://www.seahipublications.org/wp-content/uploads/2023/11/IJILLAS-D-7->

[2023.pdf](https://www.seahipublications.org/wp-content/uploads/2023/11/IJILLAS-D-7-2023.pdf)

Ablaikyzy, A., Kulmagambetova, S. (2023). Development of functional literacy in english

lessons. Danish scientific journal No71, 2023. April 24, 2023.

<https://zenodo.org/records/7878711>

Afflerbach, P., Pearson, P. D., & Paris, S. G. (2008). *Clarifying differences between reading*

skills and reading strategies. The reading teacher, 61(5), 364-373.

Ariandika, A. G., Dina Kartikawati (2018). *Effective method of teaching reading (a case*

study). November 2018 Lingua Scientia Jurnal Bahasa 10(2).

DOI:10.21274/ls.2018.10.2.275- 286.

Alyousef, H.S. (2006). *Teaching reading comprehension to ESL/EFL learners*. Language

Learning Journal 5(1), 143–154.

Ambruster, Bonnie, Lehr, Fran, Osborn, Jean. (2003). *Put Reading First: The Research*

Building Blocks for Teaching Children To Read. Kindergarten through Grade 3. National

Institute for Literacy, 2003.

Archer, A., Hughes, C. (2011). Explicit instruction ... Strategies for fractions on RtI

instructional framework. <https://www.researchgate.net/publication/341515523>

Baron, N. S. (2017). *Reading in a digital age*. Phi Delta Kappan 99, 15–20.

Bharuthram, S. (2012). *Making a case for the teaching of reading across the curriculum in*

higher education. South African Journal of Education 32 (2), 205–214.

<https://www.sajournalofeducation.co.za/index.php/saje/article/view/557/298>

- Best, R. M., Rowe, M., Ozuru, Y., & Mcnamara, D. S. (2005). *Deep-level comprehension of science texts: The role of the reader and the text*. *Top Lang Disorder*, 25(1), 65–83.
- Betta, D. R. (2009). *Reading and language inventory*. (6th ed.). Boston, MA: Allyn & Bacon.
- Boakye, N. (2021). *Using role play and explicit strategy instruction to improve first-year students' academic reading proficiency*. October 2021 *Reading & Writing* 12(1).
DOI:10.4102/rw.v12i1.285. LicenseCC BY 4.0 <https://is.gd/K30hrK>
- Brown, D. H. (2001). *Teaching by principles: An interactive approach to language pedagogy*. Second edition. New York: Longman.
- Castles, A., Rastle, K., Nation, K. (2018). *Ending the Reading Wars: Reading Acquisition From Novice to Expert*. *Psychological Science in the Public Interest*, 19(1), 5–51.
<https://journals.sagepub.com/doi/10.1177/1529100618772271>
- Chamot, A. U. (2005). *Language learning strategy instruction: Current issues and research*. *Annual Review of Applied Linguistics*, 25, 112-130.
- Chou, P.T.M. (2011). *The effects of vocabulary knowledge and background knowledge on reading comprehension of Taiwanese EFL students*. *Electronic Journal of Foreign Language Teaching*, 8(10). <https://is.gd/431oPk>
- Droop, M., & Verhoeven, L. (2003). *Language proficiency and reading ability in first- and second-language learners*. *Reading Research Quarterly*, 38(1), 78-103.
- Elston, A., Tiba, C., & Condy, J. (2022). *The role of explicit teaching of written comprehension strategies to an English as second language*. *South African Journal of Childhood Education* 12(1). <https://sajce.co.za/index.php/sajce/article/view/1097/2255>
- Ehala, M. (2010). *Uus emakeeleõpetus. Funktsionaalse lugemisõskuse arendamine-videoloeng*. <https://is.gd/Za3H9r>
- Egamovich-Surmanov, S., Azimova, M. I. (2021). *Formation of reading skills in young*

- learners. https://ares.uz/storage/app/media/2021/Vol_2_No_1/461-467.pdf
- Genesee, F. (2008). *Dual language in the global village*. McGill University, Canada.
https://www.researchgate.net/publication/308054637_Dual_language_in_the_global_village
- Gersten, R., Fuchs, L., Williams, S., & Baker, S. (2001). Teaching reading comprehension strategies to students with learning disabilities: A review of research. *Review of Educational Research*, 71(2), 279-320. doi:10.3102/00346543071002279.
- Grabe, W. Zhang, C. (2016). Reading-Writing Relationships in First and Second Language Academic Literacy Development. *Language Teaching*, v49 n3 p339-355 Jul 2016. Cambridge University Press. 100 Brook Hill Drive, West Nyack, NY 10994-2133.
https://www.researchgate.net/publication/303711892_Reading-writing_relationships_in_first_and_second_language_academic_literacy_development
- Güneyli, A. (2008). *The impact of active approach on improving the reading skills in native language teaching*. *Journal of Language and Linguistic Studies* Vol.4, No.2, October 2008. <https://www.jlls.org/index.php/jlls/article/viewFile/61/61>
- Hakuta, K., Butler, G. Y., Witt, D. (2000). How Long Does It Take Learners to Attain English Proficiency? Santa Barbara, CA: University of California Linguistic Minority Research Institute. *Psychology*, Vol.9 No.3, March 16, 2018.
- Hart, T.U. (2007). A study on impact of school environment on academic achievement among adolescents. *International Journal of Social Science Tomorrow*, 6(2), 7-9.
- Haridus ja Noorteamet. (2023). Aastaraamat 2023. Lk. 34 – 35. https://harno.ee/sites/default/files/documents/2024-07/HARNO_aastaraamat-23.pdf
- Ülevaade haridussüsteemi välishindamisest 2022/2023. Õppeaastal. Haridus- ja Teadusministerium, 2023. ISSN 1736-6267. Lk 24. <https://is.gd/Mjk61z>
- Hudson, R. F., Lane, H., Pullen, P. C. (2005). *Reading Fluency Assessment and Instruction: What, Why, and How?* *The Reading Teacher*, 58(8), 702-714.

- Iskandarwassid, M.Pd., Dadang Sunendar, M. H. (2008). *Reinterpretasi Strategi Pembelajaran Bahasa*. <https://journal.ipmafa.ac.id/index.php/islamicreview/article/view/11>
- Jaanimets, K. (2021). 7.–8. klassi õpiraskustega õpilaste kuulamis- ja lugemisoskus. Tartu Ülikool, Eesti ja üldkeeleteaduse instituut, 2021.
- Jacob, S. S. (2016). *Impact of Reading on Second Language Acquisition*. *International Journal of English Language, Literature, and Humanities*, March 2016, 2321-7065.
- Katas, A. (2008). *Difficulties in teaching Grade 3 learners with reading problems in full-service schools in South Africa*. *African Journal of Disability*. <https://is.gd/6tI8rA>
- Kikas, E., Toomela, A. (2015). *Õppimine ja õpetamine kolmandas kooliastmes. Üldpädevused ja nende arendamine*. ISBN 978-9949-9538-9-9. Lk 161-164.
- Kängsepp, P. (2014). *Küsimuste kasutamine kui võimalus toetada õpilaste arusaamist loetust*. Tartu: Sotsiaal- ja Haridusteaduskond, Haridusteaduste Instituut, Tartu Ülikool.
- Kostons, D., Greetje van der Werf. (2015). *The effects of activating prior topic and metacognitive knowledge on text comprehension scores*. *British Journal of Educational Psychology*, 85(3), 264–275. <https://pubmed.ncbi.nlm.nih.gov/25752451/>
- Lalicic, A., Dubravac, V. (2021). *The Role of Reading in English Language Classrooms*. September, 2021. *MAP Social Sciences* 1(1):23-36. <https://is.gd/EaSegS>
<https://is.gd/EaSegS>
- Leu, D., Kiili, C., O’Byrne, W., Zawilinski, L. (2011). *The new literacies of online reading comprehension: Expanding the literacy and learning curriculum*. Article in *Journal of Adolescent & Adult Literacy*. October 2011 DOI: 10.1598/JAAL.55.1.1
<file:///Users/irina/Downloads/OnlineLiteraciesJaal92011.pdf>
- Lynn, R., Mikk, J. (2009). *Sex differences in reading achievement*. *TRAMES*, 13, 65/58, 3-13.

- Manzanal-Martínez, A. I., Jiménez-Taracido, L., Flores-Vidal, P. A. (2016). *El control de la comprensión lectora de textos científicos: una evaluación en Educación Secundaria*. Revista Electrónica de Enseñanza de las Ciencias, 15(2), 192-214.
- Metslang, H., Kibar, T., Kitsnik, M., Koržel, J., Krall, I., Zabrodskaja, A. (2013). *Kakskeelne õpe vene õppekeele koolis*. Uuringu lõpparuanne. Tallinna Ülikooli Eesti Keele ja Kultuuri Instituut. Tallinn 2013. <https://core.ac.uk/download/pdf/20394247.pdf>
- Mistar, I., Rahmah, D. A. (2022). *Assessing the Level of the Student's Reading Comprehension Abilities and Its Difficulties*. Premise: Journal of English Education and Applied Linguistics. e-ISSN: 2442-482x, p-ISSN: 2089-3345. Published: 2023-02-27.
- McNamara, D.S., Magliano, J. P. (2009). *Toward a Comprehensive Model of Comprehension*. December 2009. Psychology of Learning and Motivation 51:297-384.
- Nakanishi, T. (2015). *A meta-analysis of extensive reading research*. TESOL Quarterly, 49(1), 6-37. <https://is.gd/r4zMZ4>
- Naeimi, M., Chow Voon Foo, T. (2015). *Vocabulary acquisition through direct and indirect learning strategies*. English Language Teaching; Vol. 8, No. 10; 2015. ISSN 1916-4742 E-ISSN 1916-4750. <https://is.gd/ALcqoZ>
- Noor, T.; Abdalhaliem, A.; Sabir Mirgani, A. A.; Elhady Ishag Hmouda Ishag. (2023). *Investigating the Effective Technique Used by Secondary School Students in Strengthening Reading Comprehension*. British Journal of Multidisciplinary and Advanced Studies: Education, Learning, Training & Development 4 (2), 95-101.
- Ots, A. (2005). *Üldoskused – Õpilase areng ja selle soodustamine koolis*. Tartu: Tartu Ülikooli Kirjastus. ISBN 9949111293, 9789949111299. Lk 163-184.
- Papastefanou, T., Marinis, T., Powell, D. (2021). *Development of Reading Comprehension in Bilingual and Monolingual Children—Effects of Language Exposure*. October 2021.

- Languages 6 (4):166. <https://is.gd/fMseTN>
- Pandis, M. (2002). *Lugemisoskus ja sellega seotud tegurid. Magistritöö*. Tallinn: TPÜ kasvatusteaduste teaduskond.
- Pandis, M. (2008). *3. klassi eesti ja vene keele tasemetöö analüüs*. <https://is.gd/ANWWL1>
- Pearson, D. P., Palincsar, A. S., Biancarosa, G., Berman, A. I. (2020). *Reaping the Rewards of the Reading for Understanding Initiative*. National Academy of Education. <https://is.gd/xvs3Fd>
- Podolsky, A., Kini, T., Darling-Hammond, L. (2019). *Does teaching experience increase teacher effectiveness? A review of US research*. Journal of Professional Capital and Community, 4(4), 286–308 <https://is.gd/Gkw9zJ>
- Popovic, D. (2014). *Functional Literacy and Text Creation*. European Journal of Social Sciences Education and Research 1(1):95. DOI:10.26417/ejser.v1i1.p 95-105. <https://is.gd/RNeiT5>
- Programme for International Student Assessment (PISA). (2009). *Lugemisoskus. PISA 2009 raamdokument*. Tallinn: REKK 2008. Tõlkinud Eve Loik. Toimetanud Krista Kerge. <https://is.gd/EygFLp>
- Programme for International Student Assessment (PISA). (2018). *Eesti tulemused. Eesti 15-aastaste õpilaste teadmised ja oskused funktsionaalses lugemises, matemaatikas ja loodusteadustes*. ISSN 2228-0243. Tallinn, 2019.
- Programme for International Student Assessment (PISA). (2022). *Eesti 15-aastaste õpilaste teadmised ja oskused funktsionaalses lugemises, matemaatikas ja loodusteadustes*. ISSN 2806-3627 (Võrguväljaanne). Tallinn 2023. <https://is.gd/RGBNxl>
- Phala, T.A., Hugo, A. (2022). *Difficulties in teaching Grade 3 learners with reading problems in full-service schools in South Africa*. African Journal of Disability. <https://is.gd/6tI8rA>

- Põhikooli riiklik õppekava. (2011). *Õppekava läbivad teemad*. Vabariigi Valitsuse 17.01.2011. a määruse nr 14 lisa.
- Põhikooli ja gümnaasiumiseadus. (2011). Väljaandja: Riigikogu, jõustumine alates 17.01.2011.
- Põhikooli riiklik õppekava. (2011). *Ainevaldkond „Võõrkeeled“*. Vabariigi Valitsuse 06.01.2011. a määruse nr 1 „Põhikooli riiklik õppekava” lisa 2. <https://is.gd/d4Tcen>
- Riiklikult oluliste teadussuundade arendamiseks ellu kutsutud meede (RITA). (2019). *Ühtne Eesti kool – visioon tuleviku Eesti koolist*. RITA-ränne projekt 2019. <https://is.gd/7MERjp>
- Rojas, H. H. (2022). *Factors affecting reading comprehension among grade 5 pupils in poor elementary school*. Vol-8 Issue-5. 2022 IJARIE-ISSN(O)-2395-4396. <https://is.gd/E9gYIp>
- Shafinaz, A. (2015). *Second Language Reading and Instruction*. Teachers College, Columbia University Working Papers in TESOL & Applied Linguistics, Vol. 15, No. 2, pp. 42-44, 2015. <https://files.eric.ed.gov/fulltext/EJ1176923.pdf>
- Õunapuu, L. (2014). *Kvalitatiivne ja kvantitatiivne uurimisviis sotsiaalteadustes*. Tartu Ülikool 2014. Toimetanud Ede Kärner.
- Yumbya K. J., Wanjohi Githinji. (2019). *Influence of reading activities on performance in reading english among grade one pupils in primary schools in Nairobi county, Kenya*. European Journal of Education Studies ISSN: 2501 – 1111. <https://oapub.org/edu/index.php/ejes/article/view/2378>

LISAD

Lisa 1. Küsimustik õpetajatele: Funktsionaalse lugemisoskuse arendamise meetodid ja nende efektiivsus 9. klassis.

Austatud õpetaja,

Palun vastake alljärgnevale küsimustele. Küsimustiku eesmärk on selgitada välja, milliseid meetodeid kasutate funktsionaalse lugemisoskuse arendamiseks 9. klassi õpilaste seas, ning hinnata nende kasutamise sagedust ja efektiivsust. Teie vastused jäävad anonüümseks ja neid kasutatakse ainult teaduslikuks uurimistööks.

Taustateave

1. **Kui kaua olete töötanud eesti keele õpetajana?**
 - Vähem kui 2 aastat
 - 2–5 aastat
 - 6–10 aastat
 - Üle 10 aasta
2. **Kas Teie arvates on funktsionaalse lugemisoskuse arendamine 9. klassi õpilaste seas oluline?**
 - Jah, väga oluline
 - Pigem oluline
 - Vähem oluline
 - Ei ole oluline

II. Kasutatavad meetodid ja sagedus

3. **Milliseid meetodeid kasutate funktsionaalse lugemisoskuse arendamiseks?**
Valige sobivad variandid (võimalik valida mitu vastust):
 - Tekstianalüüs (nt tähtsate ideede tuvastamine tekstist)
 - Rühmatöö ja arutelud
 - Küsimuste esitamine tekstide kohta
 - Visuaalsed kujutised (nt mõttekaardid)
 - Lugemiseelsete tegevuste läbiviimine (nt temaga seotud teadmiste

aktiveerimine)

Rollimängud või näitemängud tekstide mõistmiseks

Teised (palun täpsustage): _____

4. Kui sageli kasutate neid meetodeid?

○ **Rühmatöö ja arutelud:**

Igapäevaselt 2–3 korda nädalas Kord nädalas Harva Ei kasuta

○ **Tekstianalüüs:**

Igapäevaselt 2–3 korda nädalas Kord nädalas Harva Ei kasuta

○ **Küsimuste esitamine tekstide kohta:**

Igapäevaselt 2–3 korda nädalas Kord nädalas Harva Ei kasuta

○ **Graafilised organisatsioonid:**

Igapäevaselt 2–3 korda nädalas Kord nädalas Harva Ei kasuta

○ **Lugemiseelsed tegevused:**

Igapäevaselt 2–3 korda nädalas Kord nädalas Harva Ei kasuta

○ **Rollimängud/draama:**

Igapäevaselt 2–3 korda nädalas Kord nädalas Harva Ei kasuta

III. Meetodite tõhusus ja väljakutsed

5. Milliseid meetodeid peate kõige tõhusamaks funktsionaalse lugemisoskuse arendamisel? Palun põhjendage oma vastust.

6. Kas tunnete, et meetodite rakendamisel on takistusi? (nt ajapuudus, õppijate vähene motivatsioon, keerulised tekstid jms)

Jah (palun täpsustage): _____

Ei

IV. Õpilaste tagasiside ja tulemused

7. Kas õpilased on andnud teile tagasisidet meetodite tõhususe kohta?

Jah (palun tooge näiteid): _____

Ei

8. Kas olete märganud, et õpilaste funktsionaalne lugemisoskus on nende meetodite kasutamisega paranenud?

Jah

Pigem jah

Pigem ei

Ei

V. Lõppküsitlus

9. Kas sooviksite jagada veel mõtteid või soovitusi funktsionaalse lugemisoskuse arendamise kohta?

—

Täna Teid vastuste eest! Teie panus aitab kaasa teadustööle ja võib anda olulist teavet õpilaste lugemisoskuse arendamise kohta.

Lisa 2. Intervjuu küsimused: Funktsionaalse lugemisoscuse arendamise meetodid ja nende efektiivsus 9. klassis.

Austatud õpetaja,

Täna, et olete nõustunud osalema intervjuus. Intervjuu eesmärk on uurida, milliseid meetodeid kasutate 9. klassi õpilaste funktsionaalse lugemisoscuse arendamiseks, ning mõista nende meetodite tõhusust ja rakendamise kogemusi. Teie vastused jäävad anonüümseks ja neid kasutatakse ainult teaduslikuks otstarbeks.

I. Taustainfo

1. Kui kaua olete töötanud eesti keele õpetajana?
2. Kuidas hindate üldiselt 9. klassi õpilaste funktsionaalset lugemisoscust?
 - Kas märkate tasemeerinevusi õpilaste vahel?

II. Kasutatavad meetodid

3. Milliseid meetodeid kasutate 9. klassis funktsionaalse lugemisoscuse arendamiseks?
 - Kas saaksite tuua näiteid?
 - Kas rakendate erinevaid meetodeid sõltuvalt tekstiliigist (nt ilukirjanduslikud või teabetekstid)?
4. Kui sageli rakendate neid meetodeid oma tundides?
 - Kas olete märganud, et mõned meetodid töötavad paremini kui teised?
5. Kas kasutate tunnis ka digitaalset või interaktiivset tööriistu funktsionaalse lugemisoscuse arendamiseks?
 - Kui jah, siis milliseid ja kuidas need aitavad õpilasi?

III. Meetodite tõhusus ja hindamine

6. Milliseid meetodeid peate kõige tõhusamaks funktsionaalse lugemisoscuse arendamisel?
 - Miks just need meetodid on teie arvates tõhusad?
 - Kas õpilased reageerivad neile meetoditele positiivselt?
7. Kuidas hindate, kas õpilased on meetodite abil saavutanud soovitud tulemused?
 - Kas kasutate selleks mingeid konkreetseid hindamismeetodeid või -vahendeid?

IV. Väljakutsed ja piirangud

8. Kas olete tundnud, et funktsionaalse lugemisoskuse arendamisel esineb mingeid takistusi?
 - Näiteks: ajapuudus, sobivate õppematerjalide nappus, õpilaste vähene huvi või mõni muu tegur.
9. Milliseid lahendusi olete leidnud nende takistuste ületamiseks?
 - Kas need lahendused on osutunud tõhusaks?

V. Õpilaste tagasiside ja areng

10. Kas olete saanud õpilastelt tagasisidet nende lugemisoskuse arendamise kohta?
 - Kas nad tunnevad, et nad saavad paremini aru tekstidest ja oskavad loetut rakendada?
11. Kas olete märganud muutusi õpilaste funktsionaalses lugemisoskuses pärast teatud meetodite rakendamist?
 - Kas on õpilasi, kes on teinud märkimisväärseid edusamme?

VI. Kokkuvõte

12. Kas teil on mõtteid või ettepanekuid selle kohta, kuidas saaks veelgi paremini arendada funktsionaalset lugemisoskust 9. klassis?
13. Kas on midagi, mida sooviksite lisada seoses oma kogemustega funktsionaalse lugemisoskuse õpetamisel?

Aitäh vastuste eest! Teie jagatud info on väga väärtuslik ning aitab luua paremat arusaama funktsionaalse lugemisoskuse arendamisest.